

MILIEURAMA

AFGIFTEKANTOOR
BRUSSEL 4

▪ MAANDBLAD ▪ 11e JAARGANG ▪ JANUARI 1991 ▪
FEBRUARI 1991

————— BaBabbels —————
————— Vijgen na nieuwjaar —————
————— Nieuws uit de Toendra —————
-Tijdelijke vergunning voor het VLAREM-

BOND BETER LEEFMILIEU . 1-2

Editoriaal

Inhoud

Inhoud en editoriaal	2
<i>Vijgen na nieuwjaar</i>	3
Flitsen	7
Tip van de maand	8
<i>Interview: "op vakantie moest ik alle storten fotograferen"</i>	9
Wet en Pers	13
<i>Tijdelijke vergunning voor het VLAREM</i>	15
<i>Lezersenquête</i>	19
<i>Publicaties Bond Beter Leefmilieu</i>	21
<i>Vlaanderen "verkeert" er op los</i>	27
Lezersbrief	30
<i>Nieuws uit de Toendra</i>	31
Zegswijzen	33
<i>Frontlijn: Halveer het autoverkeer</i>	34
Ledenblad	35
Prikbord	37
Boek en Milieu	39
Herpeto-Puzzel	42
Kalender	43

1991 wordt opnieuw een uitzonderlijk belangrijk jaar voor het leefmilieu in Vlaanderen. Gedurende dit jaar zal milieuminister Kelchtermans immers hard zijn best doen om de aangekondigde initiatieven uit zijn Milieu- en Natuurplan ook in dekreten om te zetten. Dit zullen de eerste (weliswaar fragmentarische en onvoldoende, maar toch tastbare) elementen van een schuchter Vlaams milieumanagement worden, na jaren zonder enig betekenisvol milieubeleid. Het ontwerp-dekreet op de MINA-raad is uiteraard van rechtstreeks belang voor de milieubeweging. Als alles goed gaat, kan hier een wettelijke basis gelegd worden voor zowel de doorstroming van de mening van de milieubeweging over beleidsinitiatieven naar de overheid, als voor een gestructureerde betoelaging van de verenigingen.

Gedurende 1991 zullen we wellicht evenmin als in het verleden de moed opbrengen om onze levenswijze in overeenstemming te brengen met de duurzaamheidsvereisten van ons ecosysteem. We zullen opnieuw meer olie, gas en elektriciteit gebruiken, we zullen opnieuw meer wagens kopen en langer in de file rijden, we zullen opnieuw meer scheikundige stoffen produceren en kopen en we zullen opnieuw meer en andere pesticiden gebruiken. Alle indicatoren wijzen erop dat de verzuring, het broeikas-effekt, de hoge concentraties ozon in de zomer, de watervervuiling, de bodemaantasting en het lawaai steeds uitgebreider en dringender vormen zullen aannemen.

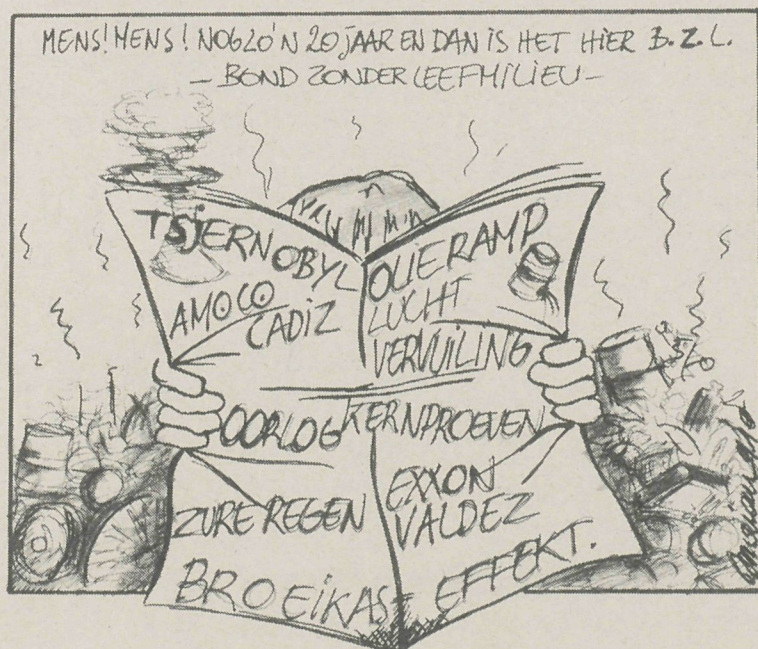
Meer dan ooit heeft 1991 een strijd bare milieubeweging nodig die doordacht maar zonder aarzelen handelt. Een gezonde verhouding tussen vrijwilligerswerk en professionalisering, tussen emotioneel gedreven acteren en gezond verstand, tussen goed geöliede structuren en spontaneïteit kan hierbij aanzienlijk helpen. Zo te zien wordt het nieuwe jaar voor het Vlaamse milieu en zijn verdedigers, voor een Beter Leefmilieu en zijn Bond, belangrijker dan ooit.

Luc Hens, voorzitter

Onze nieuwjaarsbrief:

Vijgen na Nieuwjaar

Programmaties, prognoses, evaluaties, voorspellingen of mentale gokpartijen. Ieder jaar hoort te beginnen met een planning, die op zich het voordeel heeft dat er diep wordt nagedacht over het wel en wee van het werk waar we mee bezig zijn, van de doelstellingen die we nastreven en van de bereikbaarheid van onze idealen.

De golfkrisis

Maar 1991 begint met een alles-overheersend nieuws dat er, ondanks de positieve (Europese) evoluties van eind '89 en '90, geen vrede meer is in de wereld. In de Golf woedt een oorlog waartegen we ons zelfs louter uit ekologischer overwegingen moeten verzetten. De Amerikanen zullen Irak proberen te raken op een economisch gevoelige plek. Daarbij denkt men in de eerste plaats aan de olievelden. Een bombardement ervan zal ernstige gevolgen hebben voor het milieu. Door een brand op zo'n olieveld zullen duizenden tonnen olie verloren gaan. Een dergelijke brandhaard, zo menen brandexperts, zal nauwelijks te blussen zijn, in het beste geval pas na negen maanden. Enorme luchtvervuiling zal hiervan het gevolg zijn. Bij een grootschalige brand van die aard komt er meer CO₂ vrij dan België op één jaar uitstoot via zijn industrie, huisverwarming en verkeer samen. Hierdoor zal het broeikas-effekt alleen maar verergeren.

Bovendien komen er bij olie-verbranding altijd koolwaterstoffen vrij, die de ozonlaag aantasten. Om dan nog maar te zwijgen over verzurende gassen, zoals zwavelzuur en stikstofoxiden, die de verzuring doen toenemen.

Grond- en watervervuiling zullen het gevolg zijn van de vernieling van pijpleidingen. Dit zou een milieuramp opleveren die te vergelijken is met het zinken van verschillende olietankers. De Bond Beter Leefmilieu is ook bevreesd voor een bombardement van de chemische industrie en de kerncentrales in Irak (om hun energieën wapentoelevering te bemoeilijken). Daarbij zou een nieuwe Tsjernobyl-ramp niet denkbeeldig zijn. Tenslotte zal het gebruik van chemische wapens op korte en lange termijn catastrofale gevolgen hebben voor de mens en zijn

leefmilieu. Een langdurige ontreding van het eko-systeem zal dan niet te vermijden zijn.

Laat ons voor een keer hopen dat deze informatie achterhaald is bij het ter perse gaan van deze eerste Milieurama van 1991. Want BBL wil vóór alles de vrede, omwille van het respect voor de mens, die bij ons altijd centraal staat in iedere activiteit. Wij, de BBL, willen dat iedere burger op deze aarde kan vertoeven in een leefbare omgeving. En een gezond leefmilieu is slechts bewoonbaar als er tussen de bewoners ook vrede heerst.

BBL als koepel van milieuverenigingen

Uiteraard blijft de BBL dit jaar niet bij de pakken zitten en enkel dromen over vrede en betere tijden. Er valt weer heel wat werk te verzetten; de kleine ploeg van het algemeen sekretariaat (momenteel een 15-tal mensen) zullen meer dan hun handen vol hebben als enkele van de vele plannen gekoncretiseerd moeten worden.

Eerst en vooral blijft de Bond Beter Leefmilieu de koepel van de Vlaamse milieuverenigingen. Een lijst van deze aangesloten verenigingen kan je vinden in de nieuwe rubriek 'ledenblad'. Aan deze verenigingen geven we juridisch, wetenschappelijk en administratief advies. Indien gevraagd, leveren we ook logistieke steun door het ter beschikking stellen van de verschillende gegevensbestanden van het algemeen sekretariaat. De stem van de aangesloten verenigingen proberen we te versterken door het gezamenlijk uitgeven van persberichten, het organiseren van persseminaries, het bundelen van beleidsadviezen en het streven naar een betere vertegenwoordiging van de milieubeweging in diverse adviesorganen op gemeen-

telijk, regionaal, gewestelijk, nationaal en internationaal nivo.

Interne beslommeringen

We moeten hier niet verzwijgen dat het draaien van ons sekretariaat ook heel wat interne beslommeringen meebrengt. De opvolging en de coördinatie van de verschillende projecten, gefinancierd door diverse instanties en het zoeken naar nieuwe mogelijkheden voor de uitbouw van onze werking, is tijdrovend. Meer dan de helft van onze medewerkers hebben kontrakten voor beperkte duur, van maximum één jaar. Het spreekt van zelf dat wij er moeite mee hebben om telkens bepaalde activiteiten te moeten stilleggen en om waardevolle, entoesiaste medewerkers te moeten doorsturen. Daarom wordt er permanent ingespeeld op alle mogelijke financiersmogelijkheden die ons geboden worden. Projecten met aangepaste budgetten worden ontworpen, in de gevraagde vorm gegoten, voorgesteld, besproken, telefonisch en persoonlijk opgevolgd en in sommige gevallen gehonoreerd en ingepast in de dagelijkse werking van de BBL. Een dergelijk bestaan vraagt een intensief bezig zijn met het creëren van mogelijkheden om te overleven, terwijl, dat beseffen wij, deze tijd beter zou besteed worden aan het opvullen van onze eigenlijke werking.

20 jaar BBL

In september 1971, één jaar na de beruchte konferentie van Stockholm, werden de statuten gepubliceerd van de nationale vereniging Bond Beter Leefmilieu/Inter-environnement. Enkele mensen uit het bedrijfsleven en de public

relations wereld hadden de aanzet gegeven tot de oprichting van deze federatie. Wij zullen alleszins nog een gesprek met enkele van de "pioniers" publiceren in de loop van dit jaar in Milieurama.

Van bij de geboorte van de nationale konfederatie was de Bond Beter Leefmilieu onderverdeeld in gewestelijke afdelingen, die achtereenvolgens een eigen juridische entiteit kregen. BBL-Vlaanderen werd als laatste, in 1976, een zelfstandige v.z.w. De nationale konfederatie zou, ten gevolge van niet uitgekeerde maar verwachte subsidies, in 1978 financieel overkop gaan.

Sindsdien hebben de vier Belgische milieufederaties Bond Beter Leefmilieu - Vlaanderen, Inter-environnement - Wallonie, Inter-environnement - Bruxelles en de Brusselse Raad Leefmilieu regelmatig overleg en werken samen rond grensoverschrijdende, nationale en internationale milieuproblemen.

Voor 1991 plannen ze een gezamenlijke manifestatie rond hun 20ste verjaardag, die uiteraard een reden tot vieren is: na geboorteweën, groeipiïnen en puberteitsperikelen leeft in België immers een volwassen goed gestructureerde milieubeweging. Wij houden onze lezers uiteraard op de hoogte van de festiviteiten.

Verhuis

In 1991 zal de BBL, voor de derde keer in vier jaar, nog eens moeten verhuizen. De buurt waarin we wonen (de Leopoldswijk, m.a.w. het administratieve hart van Brussel) is voorwerp van speculatie: huurprijzen swingen de pan uit en de twee panden die we nu betrekken samen met het Europees Milieuburo en onze Waalse zusterorganisatie Inter-environnement-Wallonie, zullen verkocht of gere-

noveerd worden om tegen een hogere prijs verhuurd te worden. Om even cijfers te noemen: 2 000 fr. per m² huurprijs is in Brussel goedkoop voor kantoorruimten. Het zal dus niet gemakkelijk zijn om iets geschikt en betaalbaar te vinden, ook omdat alles rond moet zijn tegen september van dit jaar. Het is natuurlijk jammer dat we onze tijd moeten steken in dit soort dingen, terwijl de kwaliteit van ons leefmilieu onze volledige aandacht meer dan nodig heeft.

Binnenshuis

Maar al hebben we dan geen zekerheid over een nieuw adres, de infrastructuur van ons sekretariaat kent begin 1991 alleszins een gevoelige "hausse": met de steun van de Nationale Loterij wordt een komputernetwerk geïnstalleerd waardoor tekstverwerking, bestandsbeheer, financieel beheer, fakturatie, desktop publishing, desktop presentatie en verzendingen via telefoon (facsimile en

modem) op een efficiënte en dus tijdsbesparende manier kunnen verricht worden. Er is dus vooruitgang, ook wat de gewone "huis-houdelijke" dingen betreft.

Minaraad

In het kader van onze "politieke aktie", heeft de BBL één grote betrachting voor het komende werkjaar, namelijk het goedkeuren van het dekreet op de Minaraad. Dit is voor de BBL van essentieel belang: sinds 1 oktober 1989 werken vier mensen op ons algemeen sekretariaat rond beleidsadviesing, d.w.z. dat alle initiatieven die door de overheid worden genomen inzake leefmilieu, bij ons, namens de milieubeweging, worden gewogen en becommentarieerd. Iedereen is ervan overtuigd dat dit dé maatschappelijke functie is van een vereniging als de Bond Beter Leefmilieu, die het best geplaatst is om dit werk te verrichten. Onze beleidsmedewerkers, die inmiddels begonnen zijn aan hun derde kontrakt voor beperkte duur (12-4-11 maanden) moeten in de loop van 1991 te horen krijgen dat ze binnen de BBL een "permanente opdracht" krijgen. Dit wat de interne kant van deze zaak betreft.

De goedkeuring van dit dekreet houdt in dat er een Milieu- en Natuurraad van Vlaanderen wordt opgericht (Minaraad), die samengesteld zal zijn uit een voorzitter, ondervoorzitter, tweeëntwintig leden en vijf deskundigen. Van deze tweeëntwintig leden zullen er twaalf, d.w.z. de meerderheid, de milieubeweging vertegenwoordigen. De overige leden worden voorgedragen door de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) (zes zetels) en de sektorraden zoals de Vlaamse Hoge Raad van Natuurbehoud, de Vlaamse Hoge Jachtraad, de Vlaamse Hoge Raad voor de Riviervisserij en de Vlaamse Hoge Bosraad. De bevoegdheid van de Minaraad is de studie, aanbeveling en advies over alle aangelegenheden die betrekking hebben op het leefmilieu of het natuurbehoud, m.a.w. voorontwerpen van dekreet, het te voeren begrotingsbeleid en het milieubeleid in het algemeen.

Niemand zal ontkennen dat het op deze manier participeren aan het beleid het wezenlijke belang van de milieubeweging op een hoger nivo tilt. Daarom zal de BBL niet nalaten het nodige lobbywerk te verrichten om de installatie van de Minaraad als politieke topprioriteit te eisen.

BBL in de pers

Beleidsbeïnvloeding gebeurt niet enkel op een rechtstreekse manier via kontakten of deelname aan adviesraden, maar ook via het warm houden van de milieu-problematiek. BBL zorgt er sinds jaren voor dat er ongeveer wekelijks één of ander onderwerp in de aktualiteit komt. Daarvoor hebben we nooit zelf rampen moeten veroorzaken. De keuze aan milieu-onderwerpen blijft overvloedig: we kiezen de items uit (bijvoorbeeld cadmium, nitraten, geluidshinder, CO₂) waarrond we naar de pers

toe gaan werken. Daarna worden dossiers samengesteld op basis van literatuurstudie, ondervraging, onderzoek van BBL zelf en van erkende laboratoria. Tenslotte komt een persbericht tot stand dat, meestal via fax, de wereld wordt ingestuurd. Ook de opvolging van deze persakties is arbeidsintensief: zowel de persmensen als partikulieren of milieuverenigingen met vragen over de aangedragen onderwerpen worden altijd met veel ijver verdergeholpen.

Vanaf januari 1991 organiseert de Bond Beter Leefmilieu in samenwerking met aangesloten verenigingen, al naargelang de onderwerpen, maandelijks een 'pers-seminarie' dat als vaste ontmoetingsplaats dient voor joernalisten. Verschillende thema's, die apart niet noodzakelijk voldoende stof bieden voor een perskonferentie, worden op een korte en efficiënte manier toegelicht. Deskundige medewerkers of vrijwilligers staan terzelfder tijd ter beschikking van de persmensen om de bijkomende vragen te beantwoorden en interviews af te leggen.

Halveer het verkeer

De meest in het oog springende aktie van de BBL in 1991 zal ongetwijfeld de aktie "Halveer het autoverkeer" zijn. Hierbij kunnen milieubewuste automobilisten zelf kilometers sparen. Die gespaarde kilometers komen op een nationale kilometerteller en worden regelmatig in de media gebracht. Zo krijgt het probleem regelmatig aandacht. Bedoeling is de luchtvervuiling, veroorzaakt door de auto, te reduceren. Of we een halvering zullen bereiken, hangt natuurlijk af van onze sympatisanten, die we niet alleen zoeken in eigen rangen, maar ook in het publiek van alle socio-kulturele groeperingen over heel Vlaanderen en uiteraard ook bij niet-verenigde burgers. Meer

uitleg over deze aktie vind je in de rubriek 'frontlijn'. Aarzel dus niet om op ons sekretariaat een informatiepakket aan te vragen over deze aktie !

Over de grenzen heen

De tijd dat de Bond Beter Leefmilieu enkel oog of tijd had voor hetgeen binnen eigen rangen en binnen de Vlaamse grenzen gebeurde, lijkt in 1991 definitief voorbij. Steeds meer werken wij samen met onze Brusselse, Waalse en Nederlandse zusterverenigingen, waarmee we regelmatig overleg plegen.

Maar niet alleen geografisch, maar ook inhoudelijk verruimt de BBL voortdurend zijn grenzen. Andere niet-gouvernementele organisaties buiten de milieubeweging vragen om samenwerking. Omdat duurzame ontwikkeling en daarmee samenhangend een geïntegreerd milieubeleid, uitgangspunten zijn van iedere standpuntbepaling, staat de Bond Beter Leefmilieu niet weigerachtig tegenover deze toenaderingspogingen. Steeds intenser zijn de kontakten met verenigingen die zich bezighouden met ontwikkelingssamenwerking, de vredesproblematiek, consumentenbelangen, enz.

Publikaties van de Bond

Om iedere aktie, van het ernstige studiewerk tot de meest ludieke akties meer uitstraling te geven, blijven wij onze klassiekers publiceren zoals ons maandblad Milieurama, de cahiers waarin onze beleidsdossiers worden voorgesteld en populariserende werken zoals de nitratenbrochure uit '90 (met een overrompelend sukses dat ons dwong twee herdrukken op één maand te laten uitvoeren). Daarnaast blijven we oog hebben

voor hetgeen op de Vlaamse markt verschijnt aan degelijke algemene werken, die wij voor onze lezers tegen een lagere prijs dan de winkelwaarde blijven verkopen.

Zoals je waarschijnlijk al gemerkt had, is Milieurama van uitzicht veranderd. De trends in de opmaakmode evolueren snel en wij willen mee vooruitgaan. De meeste aanpassingen gebeurden in samenspraak met onze lezers, die de enquête uit het november-nummer instuurden (de resultaten van de enquête worden verderop in dit blad besproken). Het imago dat de BBL nastreeft, is de combinatie van degelijkheid, soberheid en stijl. Voor de degelijkheid zorgt onze redactie, hoofdzakelijk samengesteld uit de medewerkers van ons algemeen sekretariaat. De zwart-wit kافت is een uiting van onze soberheid. Bovendien besparen we hiermee ook heel wat geld (fotogravure en drukkosten), dat we weloverwogen aan andere noodzakelijke dingen zullen besteden. Iedereen die ooit een bezoek bracht aan onze kantoren, weet dat we dit spaargeld alleszins niet aan eigen luxe verdoen. Voor de stijl zorgt nog steeds de vzw Mios, die ons tegen gunstige voorwaarden een professioneel ogende lay-out aanbiedt.

Tot slot...

Dit zijn enkele hoofdlijnen uit onze bezigheden voor het lopende werkingsjaar. Lezers die een gedetailleerde programmatie wensen te ontvangen, kunnen deze gerust aanvragen op ons gekend adres. Lezersbrieven, reakties, voorstellen, eventueel verwijten en scheldwoorden kun je steeds kwijt op hetzelfde adres. Enkel door samenspraak kunnen wij inspelen op je wensen, en dat is precies wat de BBL, als forum van alle milieubewuste burgers, nastreeft.

Lieve Grauls

FLITS EN

Met ingang van 1 september 1991 zou in Zwitserland een verordening van kracht moeten worden waarbij het gebruik van **PVC-flessen** voor bieren, mineraalwaters en softdrinks **verboden** wordt. Voor de andere drankverpakkingen dreigt de Federale Raad een verplicht statiegeldsysteem in te voeren indien de recycling niet de gewenste resultaten oplevert. De Zwitserse overheid rechtvaardigt dit verbod op het gebruik van PVC door te wijzen op de gevaren van de verbranding van PVC-afval voor het milieu. De alternatieve oplossing (een recyclagesysteem) dat werd voorgesteld door de invoerders van mineraalwaters die vooral door deze maatregel getroffen worden, heeft de beslissing van de Federale Raad niet kunnen beïnvloeden.

Eind november was het weerzover in de Kempen: er onstond (weer eens) heibel omtrent **eksploatievergunningen**. Zo was er **Tessenderlo Chemie** dat reeds met graafwerken voor een verbrandingsoven was begonnen, vooraleer de Bestendige Deputatie van Limburg een eksploita-

tievergunning had afgeleverd. Beter Leefmilieu Tessenderlo (BELT) verweet het gemeentebestuur reeds de toelating te hebben gegeven voor de graafwerken. Hiermee zou een tweede oven gebouwd worden, voor chloorhoudend afval vlakbij scholen en woonwijken. Bij een onzorgvuldige verbranding komen giftige dioxines en furanen vrij. Bovendien verzucht BELT dat het gemeentebestuur, na de kwalijke ervaring met Philips Petroleum, beloofd had de toekomstige bouwvergunningen te koppelen aan een eventuele uitbatingvergunning. Het blijft een "hypokriete toestand", aldus BELT.

De stille Kempen, deel 2. Ditmaal gaat het over de firma **Smet-Jet** uit Oevel-Westerlo, die een verlening aanvraagde voor opslag en behandeling van niet-giftig afval. Het schepenkollege van Westerlo had eerder al een negatief advies gegeven over de aanvraag van de chemische reiniger, en wel om vier redenen: ten eerste omdat de verblijfsduur van het afval bepaald wordt door externe factoren; ten tweede twijfelde ze aan

de oprechtheid van zaakvoerder Carlo Smet, die onlangs veroordeeld werd in het Transnukleair-schandaal; ten derde zou de firma maar één in plaats van de gevraagde vier peilputten aangelegd hebben om het kwaliteit van het grondwater te controleren; ten slotte verwees het schepenkollege naar het negatief oordeel van de provincie bij een gelijkaardige aanvraag van de firma in '89 (toen verleende Milieu-minister Theo Kelchtermans toch nog een voorlopige vergunning tot eind januari '91...). Volgens Trends hoopt het bedrijf nu op de vriendschapsbanden van Smet met staatssekretaris Jos Dupré, tevens burgemeester van Westerlo, om alsnog een vergunning te bekommen.

Terwijl het Belgisch Nucleair Forum beweerde dat **kernenergie** in de opiniepeilingen terrein wint, en dit zelfs "op een gunstiger nivo dan vóór Tsjernobyl", vernamen wij dat de laatste kernreaktor die nog in werking was op het grondgebied van de voormalige **DDR**, dichtging op 15 december jl. Het betreft hier reaktor 1 van de Greifswald-centrale. Net als de drie an-

dere reaktoren van de bewuste kerncentrale werd zij stilgelegd na een veiligheidsonderzoek. Het elektriciteitstekort werd opgevangen door centrales uit het westelijke deel van Duitsland.

Maar ook daar lijkt niet alles koek en ei te zijn. Nauwelijks enkele dagen later bereikte ons het bericht van een **ongeval** in de kernreaktor van Siemens in Hanau bij Frankfurt. Daarbij werd één werknemer zwaar gewond en twee anderen licht. De betrokken werknemers werden licht radio-actief besmet, maar bij het incident is geen radio-activiteit vrijgekomen, meldden de bedrijfsleiding en de plaatselijke autoriteiten. Voorwaar een hele geruststelling...

De Vulcanus II is zo goed als uitgeblust, zo lasen we in diverse kranten eind december. Het laatste afvalverbrandingsschip ter wereld is voor de laatste keer met een kleine lading Belgisch afval vertrokken uit de haven van Antwerpen. Hiermee komt een einde aan een tijdperk van 22 jaar **afvalverbranding op**

zee.

Een oplossing om chloriden en koolwaterstoffen op een proper manier kwijt te raken, is er echter nog niet. De stoffen worden op nieuw aan wal verbrand. Er is dus voorlopig weinig reden voor de milieugroeperingen om viktorie te kraaien. "Het afval wordt gelukkig niet meer weggemoffeld, maar van een echte vooruitgang is er geen sprake", aldus Greenpeace. Immers men blijft chemisch afval verbranden omdat het de gemakkelijkste oplossing is, ondanks de milieuproblemen die het oplevert (o.a. de aantasting van de ozonlaag, de sterfte bij zeezoogdieren en de volksgezondheid in het algemeen). "Wat ons daarbij zo ergert, is dat de aansprakelijkheid voor de vervuiling, samen met het afval, in rook opgaat".

Staatssekretaris van energie Elie Dewormewil het verbruik van aardolie in ons land met 10% of 750 miljoen liter per jaar terugdringen. Daarmee wil hij ons land minder afhankelijk maken van aardolie als energiebron. Door de jongste gebeurtenissen in de Golf zijn we daar nog eens met onze neus opgeduwd. Bovendien, zo meent Deworme, is een **vermindering van het brandstofverbruik** mooi meegenomen voor de portemonnee van de verbruiker, maar ook voor het leefmilieu. Wij kunnen dit alleen maar beamen. In het algemeen pleit Deworme voor een regelmatig onderhoud van het voertuig, een soepele en rationele rijstijl en aanvullend gebruik van de wagen en het openbaar vervoer, dat laatste vooral in de stadscentra.

In Nederland tref je reeds geruime tijd een affiche aan met daarop: "**1000 gulden beloning** voor de autobezit(s)ter die voortaan ritjes binnen een straal van 5 km per fiets aflegt". Wij zeer nieuwsgierig natuurlijk. Uiteindelijk blijkt het een initiatief te zijn van verschillende milieu-organisaties. Dat bedrag is namelijk datgene wat een automobilist in twee jaar tijd uitspaart als hij of zij de ritjes van minder dan vijf kilometer per fiets aflegt. De korte ritjes zijn de duurste. Dat wij daar niet eerder op gekomen zijn.

Het Nederlandse tijdschrift 'De Kleine Aarde' konstateert dat **de auto een oorlog waard** blijkt te zijn. "Onze auto's kunnen niet zonder olie. We voeren desnoods een oorlog om de oliebronnen open

te houden. Nu al eist de auto vele miljoenen slachtoffers. De cijfers over de maatschappelijke kosten zijn ongelofelijk". Hierbij rekent ze niet alleen de verkeersslachtoffers en de kosten voor de verzorging die dat met zich meebrengt, maar ook de luchtvervuiling, de inbeslagname van ruimte, de energievervalsing, de stank, het lawaai, de kosten van files, de bodemvervuiling, en ga zo maar door. Het besluit luidt aldus: "de helft van de betaalcheques in de wereld heeft met auto's te maken, de helft van de hulpbronnen van de wereld wordt voor auto's gebruikt en de helft van de wereldbevolking zal op enig moment in zijn leven betrokken zijn bij een auto-ongeluk. Is een 'echte' oorlog de enige manier om dit wapen een beetje in te tomen?"
samenstelling: Bart Boets

TIP V/D MAAND

Een nieuwe rubriek voor doe-het-zelvers

Niet alleen de Bond wil een Beter Leefmilieu, maar ook onze lezers (nemen we aan). Vanaf nu kan je er zelf iets aan doen met onze praktische milieutips.

Je staat er niet meer bij stil, maar er vloeien enorme hoeveelheden water uit onze kranen. Elk jaar meer en meer. Dikwijls ook ongebruikt. Proper en helder water dat miljoenen kost om het zuiver te maken. Om deze verspilzucht tegen te gaan hebben we enkele nuttige wenken voor jullie in petto:

* neem regelmatig, bijvoorbeeld eens per week, de stand van je watermeter op.

Probeer dan naar de toekomst toe je verbruik te verminderen. Maak er als het ware een sport van samen met je huisgenoten.

* vang zo veel mogelijk regenwater op (in België zou dat geen probleem mogen zijn...) in een gesloten ton. Weliswaar bevat regenwater vaak stof en is het ook zuurder dan drinkwater, maar je kan het uitstekend gebruiken voor schoonmaakkarweitjes en als gietwater voor je kamerplanten en je tuin.

* voorkom de bevroering van je waterleiding nooit door de kranen te laten lopen, maar wel door isolatie.

* neem vóór het tandenpoetsen een glas water om te spoelen in plaats van het water maar te laten lopen.

* zo kunnen de natscheiders onder jullie ook vooraf een kom (koud) water nemen.

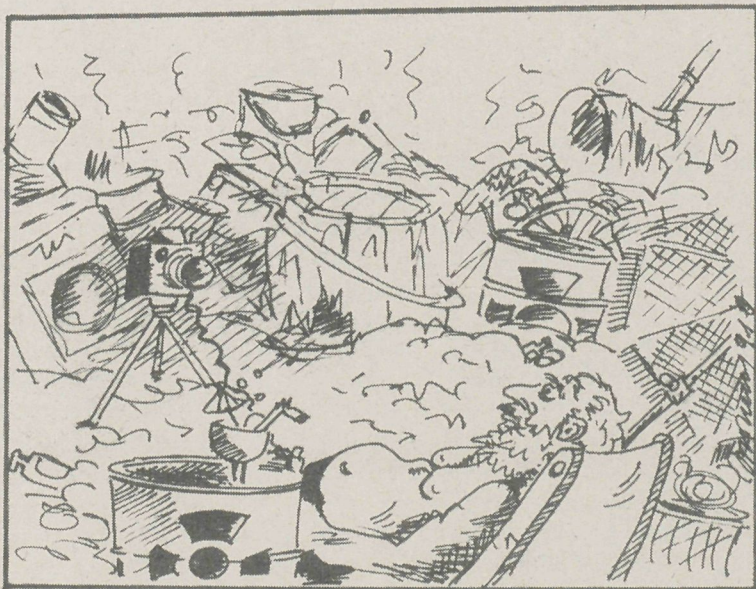
* doe de kraan minder ver open om je handen te wassen of draai ze even dicht.

* voor zuinig waterverbruik zijn er ook speciale kranen te koop. Vraag er eens naar bij je installateur of in een speciaalzaak.

Moraal van het verhaal: zuinig zijn met water is goed voor ons milieu! (BB)

"Op vakantie moest ik alle storten fotograferen"

Zo'n twintig jaar geleden werd Bond Beter Leefmilieu boven de doopvont gehouden. Voor Milieurama reden genoeg om een reeks te starten rond dit jubileum. De redactie zond Barbara en Bart uit op interview (vandaar BaBabbels). Hun eerste opdracht bestond erin de wederhelften van de huidige voortrekkers van BBL (Luc Hens, onze voorzitter, en Lieve Grauls, ons diensthoofd) aan de tand te voelen. Wij trokken dus naar een gezellig vegetarisch restaurant in Brussel om een aangename sfeer te scheppen zodat Erna De Cock (EDC) en Luc Verhaegen (LV) veel pikante details zouden loslaten over zichzelf en hun partners. Om te weten te komen of we daarin geslaagd zijn, moet je snel doorlezen. Hier komt hij dan: aflevering 1 van de BaBabbels!

MR : Jullie hebben allebei kinderen. In welke mate weegt de natuur- en milieubescherming door in hun opvoeding?

Erna De Cock (EDC) : Ooo, dat gaat over kleine zaken, zoals dat ze geen papiertjes op de grond mogen gooien. Daar letten Kathleen en Pieter werkelijk op, want ze weten wel dat hun papa bezig is met milieu. Maar wat dat precies omvat, dat weten ze nog niet. Van die papiertjes weten ze dat het niet mag, en dat ze daarvoor op de vingers kunnen getikt worden als we het zien. Maar het is slechts op kleine schaal voor die kinderen, hé...

Luc Verhaegen (LV) : Ik denk dat Birte en Inge onbewust invloeden ondergaan. We proberen ze wel respect bij te brengen voor wat er bestaat. Dat is ook al veel waard.

MR : En mogen ze aan zee met een gemotoriseerd strandkarretje rijden? Wij mochten dat niet bijvoorbeeld, wij moesten altijd dingen nemen waar we voor moesten trappen.

EDC : Ja, dat is bij mij ook. Ik vind inderdaad dat ze de moeite moeten doen om te trappen.

LV : Euh... ik wist niet eens dat zo'n dingen bestonden.

EDC : Jaja, dat bestaat, met zo'n pedaaltjes, hé. Dat is nieuw. Vorig jaar hebben ze daar voor de eerste keer mee gereden, maar dat was op rekening van de grootmoeder. Van ons mogen ze het niet. Het houdt niet rechtstreeks verband met het milieu. Ze moeten sportief zijn.

LV : Wij huren meestal een fiets of zo, als we aan zee zijn.

Bescherming van het milieu

MR : *Heeft die fiets ook iets te maken met de bescherming van het milieu?*

LV : Kijk, ik ben door samen te wonen met Lieve heel nauw betrokken bij milieu en milieubescherming. Maar ik denk niet dat dat bij ons geleid heeft tot fanatiek daarmee bezig zijn. Eigenlijk, in privé zijn wij doordeweekse burgers, ook op gebied van leefmilieu.

MR: *(stout) Even grote vervuilers dus?*

LV: Niet direkt, alhoewel ik persoonlijk bijvoorbeeld, niet per sé de auto zal laten staan of meer biologische groenten zal eten of zo.

MR : *Gebruikt u ook natuurvriendelijke, afbreekbare waspoeders?*

EDC : Fff ja, ik gebruik dus geen witmakers of wasverzachters maar eigenlijk heb ik dat nooit gedaan. Ik geloof ook niet in die produkten.

MR : *En lezen jullie ook dingen over het milieu?*

LV : Ja... Milieurama !! (gelach)

MR : *Wat doet u als fotograaf met uw 'baden' ?*

LV : Ja... (zucht) Dat is een probleem hé. Ik doe al mijn afwerking naar een labo en daar gaat het waarschijnlijk gewoon de riool in (gelach). Maar euh... persoonlijk zie ik niet goed in wat ik meer zou kunnen doen. Misschien gaan wij over naar een digitale fotografie, misschien verdwijnt de film wel als drager van het beeld.

Sorteren

MR : *Maar jullie sorteren jullie afval toch, nemen we aan?*

EDC : Jazeker, dat doen wij. Wij hebben al van in het begin ons afval gesorteerd. Zelfs voordat Luc bij de BBL was. Glas en kranten, papier, groentenaafval...

LV : Ja, vroeger deden wij dat ook, maar nu is in Brussel die selektieve ophaling afgeschaft. Dat is natuurlijk zeer spijtig.

MR : *(stout) Ja OK, maar je kan je afval toch zelf wegbrengen.*

EDC : Welja, in Duffel moesten we het zelf wegbrengen. Maar afval van groenten en zo, dat wordt vanachter in de hof "gestort". (gelach)

LV : In Brussel haalden ze vroeger glas en papier op, nu is dat afgeschaft. Ik vind ook dat je het de burger niet te ingewikkeld mag maken. Als je wilt bekomen dat hij zijn afval sorteert, dan moeten ze daar iets aan doen hé. De mens is in principe lui en zal altijd de gemakkelijkste weg kiezen. Het zijn maar uitzonderingen die een inspanning doen om een moeilijkere weg te volgen.

De Bond

EDC: Het zijn moedige mensen die ermee bezig zijn. Hun vrije tijd gaat er volledig in op. Als Luc thuis is, gegarandeerd, dan zit hij nog te werken.

LV : Je moet dat ook graag doen, denk ik, om dat te blijven doen. Zeker wanneer je in de privésector veel meer kan verdienen. Je moet dus ergens idealistisch zijn, wil je dat volhouden. Nu gaat het een beetje beter bij de BBL. Er is een begin van professionalisering. Maar

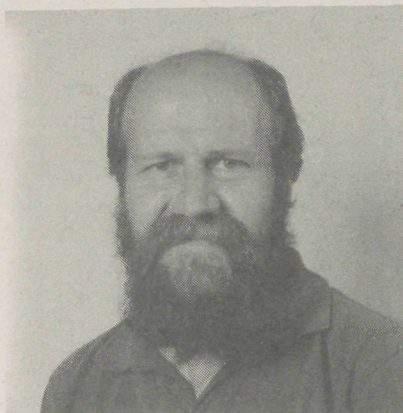

Erna De Cock

ik heb ook gehoord dat de Bond voor haar subsidie van '90 moeten wachten heeft tot 15 januari 1991... Het is waanzin dat je dan de helft van je tijd moet investeren in het verwerven van middelen om te kunnen werken... (heftig) Dat is absurd gewoon ! Als ik dat hoor, dat is waanzinnig, altijd maar telefoneren en nog es en nog es en nog es !! Dat is de overheid hé. Als de Staat nu zegt "we geven per jaar", ik weet niet, "50 miljoen voor die instelling die zich daar mee bezighoudt", dat is toch niet zoveel... Ik bedoel : nu gaven ze 150 miljoen per maand uit voor drie schepen in de Golf. 150 miljoen per maand! Wat is dan 50 miljoen per jaar ?

EDC : Wat ze volgens mij vooral doen, is alles aanklagen. Want het probleem ook werkelijk oplossen, daar staan ze toch machteloos. Enfin, zo komt dat bij de mensen over. Als er dan ook iets positiefs gedaan wordt, en ze komen er mee naar buiten, dan komt dat NIET in de krant. Dat vind ik eigenlijk spijtig, want daardoor krijg je eigenlijk de naam van altijd maar kritiek te geven. Wanneer ze zeggen "zo moet het eigenlijk", krijgen ze geen aandacht van de pers. Het heeft dan zagezegd geen nieuwswaarde.

MR : *Hoe zien jullie BBL eigenlijk? Als een aktiegroep?*

Luc Verhaegen

EDC : Als een controlepost, zou ik eerder zeggen. Ik denk, als de Bond er niet zou zijn, dat er nog heel rare dingen zouden gebeuren waarvan je niets zou weten. Nu weten de overheid en de bedrijven dat ze ergens gecontroleerd worden. Ik denk dat ze dus een beetje voorzichtiger zijn. Dat is mijn idee.

Het grote publiek

MR : *Denken jullie dat de Bond een grote geloofwaardigheid geniet bij de overheid?*

EDC : Ik denk het wel, ja.

LV : Ja ja, zeker!

MR : *En bij de bevolking?*

LV : Mmm, ik heb toch altijd de indruk dat de BBL bij de bevolking niet de waarde heeft die ze eigenlijk verdient. Ze bestaan alleszins wel als verbinding tussen de overheid en het publiek. Toch worden ze bij het grote publiek voor een groot deel nog altijd beschouwd als een groep mensen met een groene broek, een verrekijker en wollen sokken die de natuur intrekken, en dan wat kritiek spuien.

MR : *Heb je er dan doordat je partner bij milieuzaken betrokken is, een andere kijk op?*

EDC : O ja, als er iets van milieu op TV komt bijvoorbeeld, ben ik er nu ook meer in geïnteresseerd dan vroeger. Ook als er nu eens reactie komt van de bedrijven, dan geloof je dat niet meer direkt. Vroeger, in Willebroek bijvoorbeeld, zeiden ze: "de fabriek zou moeten gesloten worden, weer zoveel werklozen!" Als leek zou je dat inderdaad geloven, en zeggen "allez die van 't milieu zijn weer bezig". Maar nu heb ik daar dus een heel ander zicht op, omdat Luc dan al eens gezegd heeft van: "jamaar, die hoeven dat niet te sluiten, die moeten alleen dat en dat te doen en dan is het in orde". Als leek weet je dat niet en denk je inderdaad, dat het zo is.

MR : *Maar dat geldt (nog) niet voor het grote publiek?*

LV : Nee, het publiek ziet het leefmilieu ook niet in zijn kontekst, in zijn globaliteit. De Bond is ook gegroeid uit natuurbehoud, geloof ik en ik meen dat heel veel mensen dat zien als de bescherming van bepaalde diersoorten, vogels en planten, en te weinig van die andere dingen die er ook mee te maken hebben zoals de urbanisatie, de vervuiling van de lucht, het water, de grond, afval, en al die zaken waar jullie toch heel sterk mee bezig zijn.

EDC : Ik denk dat de mensen er pas interesse voor hebben van het moment dat ze er zelf mee te maken krijgen. Als't in hun buurt is, dan zullen ze blij zijn en dan vinden ze jouw kritiek geloofwaardig en zo, maar iets wat ver van hen gebeurt: "ze zijn daar weer", zeggen ze dan.

MR : *Maar veel mensen volgen de Bond misschien niet, omdat het voor hen zo'n abstrakte Bond is. Zij kennen de mensen van de BBL*

niet, ze weten niet wat nu precies het werkterrein van de Bond is, zij kunnen er ook geen lid van worden,...

EDC : Dat weet ik zo nog niet. Ik denk dat de Bond toch serieus gekend is. Het is mij echt opgevallen dat de Bond precies aktiever is dan Greenpeace. Maar dat kan ook zijn doordat wij er nauwer bij betrokken zijn omwille van onze partners.

Inzet

MR : *Denken jullie dat jullie man of vrouw zich voor de BBL zullen blijven inzetten?*

EDC : Ik denk wel dat hij zich zal blijven inzetten. Het heeft uiteindelijk heel wat met Luc zijn werk te maken, hé.

LV : Lieve werkt daar 18 jaar of zo. Ze heeft nu al tientallen kansen gehad om elders te gaan werken... Ik hoop maar dat, als ze er zich niet goed bij zou voelt, dat ze het niet langer zou doen. Maar ik denk wel dat ze het met plezier doet, anders steek je al je vrije tijd daar niet in.

EDC : Inderdaad, ze stoppen daar al hun vrije tijd in.

MR : *Zijn jullie daar eigenlijk wel blij mee? Hopen jullie niet eens stiekem dat hij of zij er mee zal stoppen?*

EDC : Mmm, soms wel ja... (gelach) Maar zolang dat het niet overdreven is...

LV : Ja enfin, vroeger was er iemand anders die Lieve haar werk als diensthoofd deed. Zij deed dan een stuk praktische organisatie, terwijl dat diensthoofd dan naar vergaderingen, ministeries, koninkrijken en zo ging. Maar nu doet Lieve nog altijd het organisatorische werk. Ik hoor haar altijd zeggen: ik krijg op de BBL niets gedaan! Ik heb vandaag niets anders gedaan

dan getelefoneerd, post nagezien. Maar ik zeg dan altijd : ja, maar dat is uw werk ! Dus ergens doet zij voor een stuk nog altijd wat zij vroeger deed, terwijl ze nu een andere functie gekregen heeft. Zij zegt ook : ik geraak er nooit door, ik moet dat doen, en dat doen, en de stapels worden alsmaar groter. Maar ja, als je vijf mensen per dag ontvangt en je doet 10 telefoontjes, dan is je dag om. Als ze dan nog moet doen wat het diensthoofd vroeger moest doen...

Thuis

MR : *Praten jullie partners thuis over hun werk?*

EDC : Hij praat er niet echt veel over. Hij is ook niet veel thuis.

LV : Ja, dat is bij ons thuis ook wel zo.

MR : *Zijn ze er dan zo veel mee bezig?*

EDC : Ja, Luc is daar werkelijk konstant mee bezig. Gelukkig werk ik ook, dan valt het niet zo op.

MR : *Als jullie, als compensatie van al jullie inspanningen, eens een wens zouden mogen doen, wat zouden jullie dan kiezen?*

EDC : EEN REIS ! Dat zou geen slecht idee zijn! (even wegdrogend). Een reis zonder dat hij boeken meeneemt over het milieu dan, hé!!

Vakantie...?

EDC : Op reis neemt Luc namelijk één leesboek mee, en van zodra die uitgelezen is, begint hij dan vakliteratuur te lezen.

LV : Op vakantie neemt Lieve ook wel leesboeken mee, maar niet over het werk. Dan haalt zij eerst haar slaap in.

EDC : (plots) De eerste keer dat ik met Luc op vakantie ging, moest ik alle afvalstorten gaan fotograferen. (gelach)

LV : Is dat waar?

MR : *(nieuwsgierig) Is dat lang geleden?*

EDC : Dat was op onze eerste reis naar Corsica. Daar laten ze dus gewoon hun wagen in de bossen achter. Wel, ik moest daar een dia van nemen. Ook waar huishoudafval gestort was, middenin de bossen, en van de blikjes op het strand. Dat was allemaal bruikbaar voor zijn lessen. (nvdr: Luc Hens is bioloog aan de VUB)

MR : *Enne ... hoe oud was hij toen?*

EDC : Achteraan in de twintig. Maar nu soms nog, onderweg naar zee, dan roept hij : STOPPEN!! Alles wat slecht is voor het milieu, valt op bij hem.

Energie

LV : Maar als je dus die energie hebt, dan kun je niet in een job zitten waar je ergens moet 'zijn', van 9 tot 5 bijvoorbeeld. Je bent dan op je werk: als er werk is, dan doe je dat; als er geen is, zoveel te beter! Ik denk niet dat Lieve zo'n job zou willen.

MR : *Die energie hebben ze inderdaad wel echt met mekaar gemeen, hé.*

EDC : Dat heeft dan wel tot gevolg dat ze eigenlijk voor niets anders nog écht belangstelling vertonen, vind ik... Hun vrije tijd wordt werkelijk opgeslorpt door dat milieu en

als ze dan es vijf minuten niets te doen hebben, willen ze eigenlijk rusten... Wat ergens te begrijpen is, niet? Dan moet je niet zeggen : willen we nu eens een of andere sport gaan doen, hetgeen eigenlijk ook belangrijk is, maar daar is dan geen tijd voor. En dat vind ik wel spijtig!

Subsidie en bier

MR : *Kunnen jullie nog een anekdote vertellen van de laatste keer dat jullie partners entoesiast van op BBL thuiskwamen?*

LV : De laatste keer, dat was heel recent, dat was toen het geld (nvdr de basissubsidie '90) op de rekening stond.

MR : *Oh ja, natuurlijk! Dat herinneren wij ons ook nog levendig. Maar wat gebeurde er toen?*

LV : Mmm ja, heu... de champagne was al op van met nieuwjaar (gelach). Maar ik weet dat ze daar zeer lang mee bezig was en het een opluchting was dat die miljoenen dan toch gestort waren. Met die financies is ze dus konstant bezig geweest.

MR : *En u, mevrouw Hens ?*

EDC : Ja euh... hij vertelt daar niet zoveel over. Euh... wat ik me wel herinner is die affaire met dat Limburgs bier. Die brouwerij die de BBL een proces heeft aangedaan. Toen was hij zeer gestresseerd. Maar ja, jullie vroegen iets plezant zeker?

MR : *Toch hartelijk bedankt. En doe de groeten aan uw man en uw vrouw.*

EDC & LV : Dat kunnen jullie beter zelf doen. Jullie zien hen meer dan wij.

**Barbara De Coninck
Bart Boets**

WET EN PERS

WET

Vorderingen inzake vorderingsrecht

Reeds jaren wordt vanuit de milieubeweging bij de politieke verantwoordelijken aangedrongen op een wetgevend initiatief om de nefaste effecten van het beruchte Eickendaal-arrest te neutraliseren. Op basis van dit arrest van het Hof van Cassatie (19 november 1982) worden de milieuverenigingen tot nu toe in veel gevallen verhinderd om een ontvankelijke vordering in te stellen tegen illegale vormen van milieuverstoring. De milieuverenigingen hebben volgens het Hof immers onvoldoende "eigen belang" bij de bescherming van het leefmilieu, een algemeen belang bij uitstek.

Na vele vruchteloze parlementaire voorstellen werd in het jongste nationale regeerakkoord de uitwerking van een wettelijk vorderingsrecht voor milieuverenigingen beloofd.

Met ongeduld werd uitgekeken naar het wetsontwerp dat aan deze belofte vorm moest geven. De tekst die in februari '90 na vele grondige herwerkingen door de regering werd goedgekeurd, was voor de milieubeweging echter een zware teleurstelling.

Hun uitgangspunt was immers steeds geweest: een wettelijke erkenning van het belang van milieu- en natuurverenigingen bij het aanklagen van alle vormen van milieuverstoring, bij elke rechterlijke instantie.

In het wetsontwerp bleek daarentegen enkel de mogelijkheid voorzien om bepaalde milieuverstorende activiteiten te laten stilleggen door een "vordering tot staking" op basis van een procedure zoals in kortgeding. Dus geen mogelijkheid om voorlopige maatregelen, schadevergoeding of herstel in natura te eisen, geen burgerlijke partijstelling, geen rechtstreekse dagvaarding voor de strafrecht, er zelfs geen mogelijkheid

om rechterlijke beslissingen hard te maken door een dwangsom.

Gezien de stand van de rechtspraak was hoe dan ook dringend nood aan een wettelijke regeling en de milieubeweging was bereid om het systeem "vordering tot staking" te aanvaarden mits de goedkeuring van een aantal amendementen die de wet voor de milieuverenigingen echt bruikbaar zouden maken.

Op een brief met deze boodschap die Bond Beter Leefmilieu samen met de drie andere milieufederaties aan de betrokken ministers bezorgde, werd negatief gereageerd zodat mag aangenomen worden dat het ontwerp in ongewijzigde vorm aan de wetgevende kamers zal voorgelegd worden.

De voorgestelde procedure wijkt echter op een aantal punten af van enkele fundamentele juridische principes. De behandeling van de strafrechtelijke procedure wordt uitgesteld tot over de vordering tot staking definitief uitspraak gedaan is. Deze omkering van het adagium "Le criminel tient le civil en état" was ook voor de Raad van State een reden om deze procedure af te keuren in haar overigens mat advies ter zake. Men kan zich terecht afvragen of het niet eenvoudiger was geweest om in enkele bewoordingen het belang van milieuverenigingen te erkennen zonder via nieuwe uitzonderingsregelingen de bestaande procedure-principes geweld aan te doen.

Bovendien is het ontwerp helemaal niet aangepast voor geschillen in verband met de wettelijkheid van overheidshandelingen. De Raad van State aanvaardt milieuverenigingen nu al onder bepaalde voorwaarden als belanghebbende partij. Het is wel opvallend dat deze voorwaarden veel

minder streng zijn dan de voorwaarden uit het wetsontwerp zodat op dit punt van een stap achteruit kan gesproken worden.

In het wetsontwerp is immers voorzien dat de rechter een brede marge krijgt om op basis van werkingsverslagen en de statuten van de betrokken vereniging te oordelen over de representativiteit van een vereniging. Het is aan de vereniging om op basis van deze gegevens aan te tonen dat er een verband bestaat tussen haar statutair doel en de ingestelde vordering. De milieubeweging heeft dus nog geen zekerheid dat ze als belanghebbende partij in een geding erkend zal worden.

Bovendien moet de betrokken vereniging reeds drie jaar over rechtspersoonlijkheid beschikken. Tal van komitees en verenigingen zijn echter nog niet als VZW georganiseerd en kunnen dus niet optreden als rechtspersoon. Een bestaansduur van 1 jaar lijkt voldoende om te vermijden dat de rechtbanken zouden overrompeld worden door zogezegd "niet-representatieve" verenigingen.

De vordering tot staking kan worden ingesteld ter bescherming van "het leefmilieu". Hoewel dit begrip in de Memorie van toelichting tamelijk algemeen wordt omschreven, kan het toch op basis van de wettekst zelf te beperkt geïnterpreteerd worden. Vooral de wetgeving inzake Ruimtelijke Ordening en Natuurbehoud moet hier expliciet vermeld worden.

Bond Beter Leefmilieu zal in naam van de Vlaamse milieubeweging de parlementairen wijzen op de noodzaak om dit wetsontwerp grondig te amenderen.

De milieuverenigingen moeten eindelijk de wettelijke garantie krijgen op een gemakkelijke toegang tot de rechter zodat ze kunnen meewerken aan een betere naleving van elke reglementering die behoud, beheer of verbetering van milieu of natuur tot doel heeft.

Rik De Baere

PERS

FET, 20/11/90: "Mijnbouw in Zuid-Afrika vormt een ernstige bedreiging voor het milieu". Ingenieurs en direkties krijgen meer oog voor schadelijke gevolgen van zuur afvalwater.

DS, 22/11/90: "Zuidpool is archief van 's werelds voorhistorisch klimaat en milieu", door Antoon Wouters. Wetenschappers trachten de gevolgen van het gat in de ozonlaag boven Antarctica na te gaan.

De Rode Vaan, 23/11/90: "Geheimhouding bedrijfsgegevens en zwijgplicht voor ambtenaren", door Leo Verschueren. Over de (het gebrek aan) openbaarheid van milieugegevens.

Knack, 21/11/90: "De auto is als een lieveheersbeestje", door Peter Renard. Interview met Roel De Jong n.a.v. zijn boek 'Verdwijnt de auto?'

Knack, 21/11/90: "Hoger mag niet meer", door Rita Taversier. Over het aandeel van de luchtvaart in de verdunning van de ozonlaag.

DM, 24/11/90: "Juridisch gat boven Antarctica", door Walter De Jonge.

Over een internationale konferentie die milieumaatregelen uitbroedt voor de Zuidpool.

BvL, 5/12/90: "Dit produkt is prima afval", door Dirk Hermans. Over de twijfelachtige status van zgn. "milieuvriendelijke" produkten.

Knack, 5/12/90: "De kip die in de soep vloog", door Chris De Stoop. Over de rol die de GATT overheeft voor de ontwikkelingslanden.

Trends, 13/12/90: "Van de wieg tot het graf", door Leo Bridts. Over een eko-label voor milieuvriendelijke produkten (o.a. BBL).

GvA, 14/12/90: "Stijgend autoverbruik doet gunstig effect van loodarme benzine teniet", door M. Vandersmissen. Een inventarisatie van de luchtverontreiniging in Vlaanderen.

LN, 21/12/90: "Wat? Van lawaai word je doof", door Erik Struys. Over de lakunes in de Belgische wetgeving omtrent de bescherming tegen geluidsoverlast.

Bart Boets

Gebruikte afkortingen:

BvL: Belang van Limburg
DM: De Morgen
DS: De Standaard
FET: Financieel Economische Tijd
GvA: Gazet van Antwerpen
LN: Het Laatste Nieuws

Van de in deze rubriek vermelde persartikels kan schriftelijk of telefonisch een kopie worden aangevraagd bij de Bond Beter Leefmilieu, Luxemburgstraat 23/5, 1040 Brussel, tel. 02/514.05.00. Duidelijk vermelden waarvan je een kopie wenst. Bij de kopies wordt er een overschrijvingsformulier gevoegd, waarmee het verschuldigde bedrag (5 fr. per kopie + verzendingskosten) kan worden gestort.

Tijdelijke vergunning voor het VLAREM

Nadat de uitvoeringsbesluiten van het dekreet van 29/06/85 betreffende de milieuvergunningen meer dan 4 jaar voor advies bij de Raad van State waren blijven liggen, heeft gemeenschapsminister Kelchtermans in november jl. eindelijk het ontwerp van het Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning (VlaReM) kunnen voorstellen. Het VlaReM vormt het sluitstuk van de structurele vernieuwing van het Vlaams milieu- en natuurbeleid zoals aangekondigd in het Minaplan 2000. Laten we ons in dit artikel beperken tot een schets van de belangrijkste nieuwigheden uit het VlaReM (zoals het eind november werd voorgesteld) samen met de belangrijkste punten van kritiek vanuit de milieubeweging.

Een vergunning loos je nooit alleen...

De belangrijkste vernieuwing van het VlaReM is zeker de bundeling van de bestaande milieuvergunningen in één geïntegreerde milieuvergunning. Het VlaReM voorziet een eenduidige regeling die de exploitatievergunning, de lozingsvergunning, de afvalvergunning en de vergunning voor de verwijdering van giftig afval zal omvatten.

De zeer verscheiden vergunningsprocedures en reglementeringen in deze verschillende milieukompartimenten zijn al lang een bron van ergernis voor eenieder die met de milieuwetgeving geconfronteerd wordt.

Voldongen feit

Om allerlei redenen wordt de bouwvergunning niet in de nieuwe geïntegreerde milieuvergunning opgenomen. Toch worden milieu- en bouwvergunning in belangrijke mate gekoördineerd.

Het gebeurt in de praktijk immers al te vaak dat de vergunningverlenende overheid voor een voldongen feit wordt gesteld. De initiatiefnemer begint met de bouwwerken op basis van de reeds afgeleverde bouwvergunning zodat de overheid de bijkomende exploitatievergunning later nog moeilijk kan weigeren wegens de reeds gedane investeringen. Daarom zal de bouw- of de milieuvergunning worden geschorst zolang de andere vergunning niet is verleend. Bij de definitieve weigering van de ene vergunning zal ook de andere niet meer rechtsgeldig zijn.

Eenvoudige en eenvormige procedure

De milieuvergunning zal worden verleend na een eenvoudige en eenvormige procedure die zowel wat openbaar onderzoek als adviesinwinning betreft, onmiddellijk en gelijktijdig start vanaf de vergunningsaanvraag. Om de inwinning van de adviezen van de overheidsdiensten beter gekoördineerd te laten verlopen, zal per provincie en op het nivo van het Vlaams gewest een milieuvergunningskommissie opgericht worden. Voor de inrichtingen van klasse III zal de gemeentelijke milieudienst advies uitbrengen bij het Kollege van Burgemeester en Schepenen.

Eigenaardig genoeg krijgen de ambtenaren van OVAM en de VMZ (toekomstige Vlaamse Milieu-maatschappij) in de advies-

verlening een minderwaardige rol toebedeeld. Hen zal enkel 'desge-wenst' om advies worden gevraagd, binnen een kortere tijdsspanne dan de andere instanties. Het is onaanvaardbaar dat de instellingen die in de toekomst onderwerpen zullen behartigen zoals de afvalpreventie en het beheer van de kwaliteit van het oppervlaktewater, geen rechtstreekse inspraak krijgen bij het verlenen van individuele vergunningen.

In de vergunningsprocedure zou echter geen onderscheid mogen gemaakt worden naargelang de aard van de vergunningsaanvrager of de aard van de persoon of instantie die administratief beroep aangetekend heeft tegen de afgeleverde vergunning. Zo moet ook bij vergunningsaanvragen voor inrichtingen in eigendom van de overheid een volledige procedure

van openbaar onderzoek voorzien worden. Deze inrichtingen worden bovendien nog vrijstelling verleend van een aantal vereisten voor de vergunningsaanvraag.

Ook het beroep ingesteld door omwonenden en milieuverenigingen moet een schorsende kracht krijgen zoals dat is geregeld voor het beroep ingesteld door andere instanties. Het is helemaal te gek om van de partikuliere beroeps-indiener te eisen dat hij bij zijn beroepsschrift een attest van aanplakking van de vergunningsaanvraag voegt. Een vertraging in de aflevering van dit attest door de gemeente zou al te gemakkelijk kunnen leiden tot het aflopen van de termijn zonder dat een ontvankelijk beroep kan worden ingediend.

Wettelijk vastgelegde termijn

De vernieuwde procedure waarborgt een definitieve uitspraak binnen een wettelijk vastgelegde termijn.

Om dit te garanderen is men zelfs zo ver gegaan dat bij stilzwijgen van de bevoegde overheid in beroep een vergunning automatisch verleend wordt. Op deze manier kan de overheid delicate dossiers "laten liggen" waardoor ze geen expliciet standpunt moet innemen. De politieke overheid moet integendeel haar verantwoordelijkheid opnemen en zou over elke aanvraag uitspraak moeten doen.

Herindeling in klassen

De vergunningsplichtige inrichtingen werden heringedeeld in klassen. In de praktijk zullen veel inrichtingen van klasse I naar klasse II verhuizen, wat de gemeenten meer verantwoordelijkheid en meer administratief werk zal bezorgen. De lijst met vergunningsplichtige inrichtingen bevat echter nog te veel inkonsistenties en moet grondig herwerkt worden. Er is een derde klasse gecreëerd

waarvoor slechts een meldingsplicht bij de gemeente zal gelden. Voor deze klasse III inrichtingen moeten vooraf algemene exploitatievoorwaarden vastgelegd worden aangezien men bij gebrek aan vergunning geen individuele (bijzondere) voorwaarden zal kunnen opleggen. Het zal ook mogelijk worden om "handelingen" vergunningsplichtig te maken. Hinderlijke activiteiten zonder vaste installaties, zoals motorcrossterreinen, zullen ook onder het toepassingsgebied van het VlaReM vallen.

Openbaarheid

Het VlaReM zorgt voor grotere openbaarheid van bestuur. Bij klasse I inrichtingen worden immers alle omwonenden in een straal van 100 meter rond de inrichting schriftelijk in kennis gesteld van de vergunningsaanvraag. De aanvraag wordt ook aangekondigd in twee dag- en/of weekbladen. De afgevaardigden van de werknemers worden meer direct betrokken bij de vergunningsprocedure. Het comité voor veiligheid en verfraaiing der werkplaatsen van de onderneming gelegen binnen een straal van 100

meter rond de betrokken inrichting (ook het eigen comité van een bestaande inrichting die een vergunning aanvraagt) wordt in kennis gesteld van de vergunningsaanvraag.

Lijken

Belangrijk is het feit dat ook lozingsvergunningen verleend vóór de inwerkingtreding van het VlaReM, openbaar zullen gemaakt worden. We kunnen de milieuverenigingen nu al aanraden om de datum van openbaarmaking van deze vergunningen goed in de gaten te houden. Het zou wel eens de moeite kunnen lonen om de tot nu toe geheime lozingsvergunningen te toetsen aan de wettelijke normen. Meer dan waarschijnlijk zullen enkele "liken" uit de kast tui-melen. Binnen de 60 dagen na de bekendmaking kan immers beroep bij de Raad van State ingediend worden om vernietiging van een onwettige lozingsvergunning te bekomen.

De beslissingen over vergunningsaanvragen zullen op het gemeentehuis bestendig ter inzage van het publiek liggen. Geïnteresseerden zullen hun eis tot inzage van een

VLAREM : VOORGESCHIEDENIS EN GEVOLGEN

Het VlaReM vormt het sluitstuk van de structurele vernieuwing van het Vlaams milieu- en natuurbesleid zoals aangekondigd in het Minaplan 2000.

Naast meer mensen (dekreet bestuurlijk beleid) en meer middelen (begroting '91), is een nieuw juridisch instrumentarium in de vorm van een moderne milieuwetgeving (Kommissie Bocken) en een vernieuwd milieuvergunningstelsel onontbeerlijk. Hoewel de milieubeweging steeds heeft aangedrongen op het snel operationeel maken van het milieuvergunningdekreet van '85, lijkt het nu minder aangewe-

zen om het dekreet van kracht te laten worden vooraleer de inter-universitaire commissie ter herziening van het Vlaams milieurecht (Kommissie Bocken) haar studiewerk heeft beëindigd. Het eindrapport van deze commissie wordt verwacht tegen half '91; het VlaReM zal eveneens ten vroegste operationeel worden midden '91. Waarom wordt er geen half jaar gewacht zodat de reglementering van de milieuvergunningen perfect geënt kon worden op de te vernieuwen milieuwetgeving?

Het VlaReM brengt onvermijdelijk ook

veel extra werk met zich mee voor de administratie en dit op alle nivo's. Men kan zich vooral afvragen of de meeste gemeentelijke milieu-administraties voldoende bemand zijn en voldoende deskundigheid in huis hebben om de goede toepassing van het VlaReM te garanderen. Over milieu-effektrapportering en de verwijdering van afvalstoffen hangen bovendien nog enkele belangrijke ontwerp-dekreten in de lucht. Wanneer krijgen deze belangrijke ontwerpen hun definitief beslag en in hoeverre zijn zij nog aangepast aan de andere vermelde wetgevende initiatieven?

vergunningsdossier ook wettelijk kunnen hard maken. Jammer genoeg heeft het VlaReM niet voorzien dat de vergunningsdossiers ook op vaste dagen, na de kantooruren kunnen ingezien worden. Bovendien bepaalt het VlaReM dat de gemeente de inzage kan beperken tot twee werkdagen per week. De openbaarheid van bestuur uit het VlaReM gaat trouwens veel verder dan konkrete vergunningsdossiers, ook de EG-richtlijn 90/313 EG inzake de vrije toegang tot milieu-informatie is in het VlaReM opgenomen (zie ook Milieurama oktober 1990 'Inzage zonder zagen'). In de toekomst zal iedereen alle informatie inzake leefmilieu via de Bestendige Deputatie kunnen opvragen. Nochtans bepaalt de EG-richtlijn dat men zich voor informatie rechtstreeks tot de betrokken overheidsinstantie moet kunnen wenden. De omweg via de Bestendige Deputatie lijkt niet alleen overbodig, maar is dus ook juridisch ongepast.

Verder kunnen veel gegevens over de milieukwaliteit bijna onmiddellijk verstrekt worden. Vele parameters worden immers bijna konstant gecontroleerd en doorgegeven aan de bevoegde instanties. De termijn van twee maand voor het afleveren van de gevraagde informatie is in veel gevallen ongehoord lang. Ter verge-

lijking: in de Verenigde Staten krijgt men binnen 10 dagen antwoord! Tenslotte worden te veel en te vage afwijkingsgronden op het openbaarheidsprincipe toegestaan.

Veiligheidsrapporten

Het VlaReM zorgt ook voor een vervollediging van de omzetting van de fameuze Seveso-richtlijn. Naast de Seveso-wet van 21 januari 1987 over de rampenplanning moest op gewestelijk nivo nog werk gemaakt worden van voorkomingsmaatregelen voor de eksterne veiligheid. In dit kader is in het VlaReM een uitvoerige regeling voor de veiligheidsrapporten uitgewerkt.

Ook dit punt kan nog in belangrijke mate verbeterd worden. Zo kan onder het mom van industriële en commerciële geheimen nog te gemakkelijk allerlei gegevens uit het veiligheidsrapport geweerd worden. Indien dit gebeurt, zou het ten minste uitdrukkelijk in het rapport zelf moeten vermeld worden.

Verder zouden nog meer alternatieven moeten bestudeerd worden en zou de controle van het rapport moeten gebeuren door een onafhankelijke toetsingskommissie bestaande uit erkende deskundigen, ambtenaren en mensen uit de milieubeweging.

Verzekerd toezicht

Het toezicht op de naleving van de vergunning wordt juridisch beter verzekerd. Zo worden naast de burgemeester ook de gemeentelijk milieu-ambtenaren en politieagenten belast met het toezicht over inrichtingen van klasse III en klasse II. Deze nieuwe bevoegdheid wordt wel gekoppeld aan een in het VlaReM uitgetekende opleidingskursus. In deze opleiding ontbreken echter eigenaardig genoeg de aspecten bodemverontreiniging en afvalstoffen.

Beter maar slordig

Het milieuvergunningsdecreet en bijhorend uitvoeringsbesluit (VlaReM) bevat duidelijk een aantal vernieuwingen die ook voor de milieubeweging belangrijke verbeteringen inhouden.

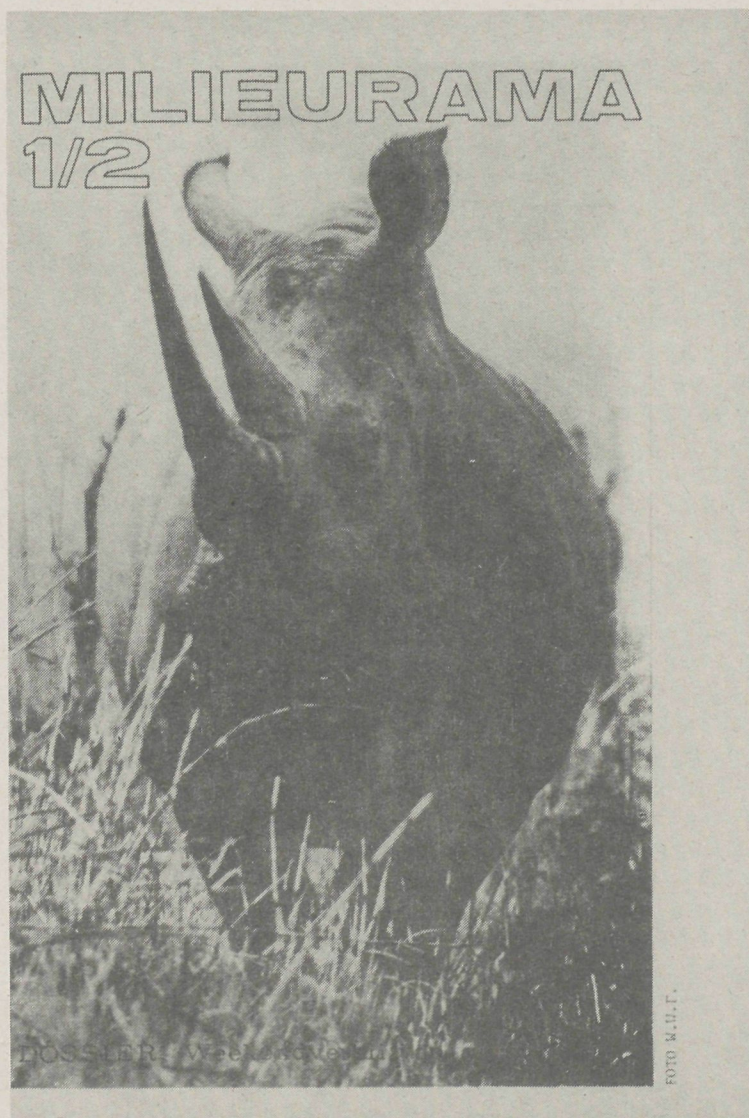
Toch kan men zich de vraag stellen of bij de redactie van het VlaReM niet beter een breed overleg met alle betrokken belangengroepen kon georganiseerd worden. Hoewel de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) het ontwerp ruim op voorhand ter bestudering en advisering voorgelegd kreeg, moest de milieubeweging het bestaan van dit ontwerp via de pers vernemen en zelf om een exemplaar van het VlaReM vragen. Bovendien werd de Vlaamse Raad voor Leefmilieu niet gevraagd om over dit belangrijk ontwerp een advies uit te brengen. Eens te meer lijkt men door de hoogdringendheid van de zaak een groot aantal "slordigheden" over het hoofd te zien. De verkiezingskoorts begint langzaam op te steken en de Vlaamse eksekutieve wil zo vlug mogelijk resultaten kunnen tonen. Waarom wordt na vijf jaar wachten niet even tijd gemaakt om echt degelijk werk af te leveren?

Rik De Baere

Je lijfblad, gewassen en gewogen

"O dank u", zeggen wij met een krop in de keel tegen de verkleumde postbode die grommend vier zware postzakken tot op de vierde verdieping hijst, allemaal gevuld met jullie reacties op onze lezersenquête. Met het nodige gevoel voor spitstechnologie schudden we de postzakken leeg over de komputer. En ziehier: the results of the Belgian jury !

De voorpagina van de allereerste Milieurama

De reactie op de lezersenquête mag gerust bevredigend genoemd worden : maar liefst 11% van onze abonnee's stuurden hun enquête-formulier terug in (weliswaar in ruil voor een wegwerpstylo van de BBL). Wij vroegen jullie eerst enkele persoonlijke gegevens in te vullen. Daaruit bleek dat vooral lezers uit de streek van Antwerpen (Berchem, Deurne) en Gent zeer actief reageerden. Maar liefst twee derde is tussen de 24 en 37 jaar jong, met een zwaartepunt tussen de 31 en 37 jaar (35% van het totaal). Uiteindelijk bleek 92% in de leeftijds-kategorie 20 tot 50 jaar te vallen. 37% had een middelbare opleiding achter de rug, 33% een universitaire; de rest volgde een hogere opleiding buiten de universiteit of was er nog mee bezig. Opvallend bij die opleidingen waren de richtingen humaniora (25%), ingenieur (11%) en chemie (10%).

Naar het schijnt bestaat ons lezerspubliek (toch zeker diegenen die reageerden) vooral uit bedienden en ambtenaren (samen 25%). Ook leerkrachten (15%), arbeiders, ingenieurs en milieu-konsulenten

(elk 9%) zijn goed vertegenwoordigd, naast huisvrouwen en laboranten (elk 5%). Helaas blijkt de emancipatie nog niet echt te zijn doorgedrongen in het milieu-milieu: vrouwen reageerden minder op de enquête dan mannen (17% tegenover 83%).

Verenigingen

Wij hebben ons laten wijsmaken dat 42% van de geënquêteerden lid is van de Belgische Natuur- en Vogelreservaten (BNVR), 30% van Greenpeace, 20% van De Wielewaal, 13% van WWF en 10% van Centrum voor Natuuredukatie (CVN). Verder waren er ook nog leden van o.a. Omer Wattez, JNM en VELT.

Bijna iedereen (95%) vond dat Bond Beter Leefmilieu steun verdiende, maar amper (?) 50% mochten we daarvoor regelmatig aanspreken. Liefst 87% van de geënquêteerden was zelf geabonneerd op Milieurama (i.p.v. via werk of vereniging), en dit vooral om op de hoogte te blijven van het ideeëngoed van de milieubeweging, uit sympathie ervoor en uit persoonlijke interesse. Vandaar ook waarschijnlijk dat 60% zijn Milieurama's "jaren" bewaart, terwijl nauwelijks 2% elk nummer onmiddellijk na lezing recycleert (hopen we toch).

De lezende lezer

Er worden door onze lezers ook nog andere dag- en weekbladen gelezen. Daarbij skoren De Morgen (34%), Het Nieuwsblad (31%), Knack (29%), Humo (28%) en De Standaard (25%) het hoogste. Ook veel interesse is er voor bevriende milieutijdschriften als daar zijn Natuurreservaten (53%), Stichting Leefmilieu (35%) en Greenpeace (29%).

De eenzame lezer

Eén lezer op drie heeft bovendien de slechte gewoonte om Milieurama volledig voor zichzelf te houden en niemand te laten meelezen. Toch geeft 40% Milieurama door aan gemiddeld 1 à 3 personen.

En dan hebben we nog niet gesproken over hoe véél je leest. Maar liefst 20% (jawel, één op vijf) leest "alles", terwijl 70% minstens de helft leest van Milieurama. Daarbij dient opgemerkt te worden dat 19% Milieurama onmisbaar (!) vindt (hoogstwaarschijnlijk die "alles"-lezers). We zijn zowaar diep ontroerd...

Goed

Vervolgens mochten de geënquêteerden Milieurama een waarderingscijfer toekennen. Daarbij scoorden we gemiddeld 'goed' (51%). Eén op vijf vond ons 'zeer goed', terwijl nauwelijks één op vijftig ons 'zeer slecht' vond. De adressen van deze laatsten zijn alvast genoteerd.

Wat de rubrieken betreft, scoort alleen de puzzel magertjes : 27% vond hem 'slecht' tot 'zeer slecht'. Het editoriaal, de kalender en wet & pers werden 'middelmatic' tot 'goed' gewaardeerd. Frontlijn en boek & milieu behaalden een 'goed' als waardering. De absolute toppers zijn flitsen en korte berichten : een fanclub is in oprichting. Vandaar ook dat de grote meerderheid (88%) van mening was dat alle rubrieken mochten blijven.

Wat de vormgeving betreft, werd het (vroegere) schutblad en de illustraties 'slecht' tot 'middelmatic' (33%) bevonden. De lay-out, die 'middelmatic' tot 'goed' (71%) scoorde, werd intussen ook in een nieuw kleedje gestoken. De kleurkaf (helaas...) en het formaat werden bijzonder gewaardeerd.

Suggesties

De lezers suggereerden daarnaast ook nog dat de moeilijkheidsgraad lager en het aantal pagina's hoger mochten, maar dat het aantal illustraties zeker hoger moet. Bovendien zouden we ook wat meer lokaal en internationaal nieuws (40%) moeten geven en wat minder cijfers (bijvoorbeeld dit artikel?) en tabellen (15%), aldus de stem des volks. Opvallend was zeker ook de vraag naar praktische aktietips (51%), ook op juridisch vlak (50%).

Er was ook enig ongenoegen merkbaar over het laat verschijnen van Milieurama (15%), wat zijn weerslag heeft op het verloop van de kalender. Wij hebben ons voor de nieuwe jaargang alvast het beste voorgenomen.

Meer geënquêteerden (22%) konden ons grapje over de BBL-wegwerpstylo echter niet appreciëren (hoewel ze vaak zelf de enquête zichtbaar met een bekend wegwerpstylo-merk hadden ingevuld...). Zij die het wel apprecieerden, hebben hun BBL-wegwerpstylo reeds ontvangen; voor de anderen wierpen wij hun stylo alvast zelf weg (grapje!).

Top vijf

Tot slot vroegen we de lezers of ze, zonder in een nummer van Milieurama te kijken, een aantal auteursnamen konden opnoemen. 55% bleek daartoe niet in staat. De overige lezers bleken zich vooral Luc Goeteyn (69%), Bruno Wens (41%), Ingrid Pauwels (23%), Rik De Baere (15%) en Lieve Grauls (13%) te herinneren. Prent voor de volgende lezersenquête alvast deze naam in je hoofd :

Bart Boets

Milieurama 1990

Afval

Afval: in zak of as?

Luc Goeteyn, Rik De Baere,
Bruno Wens
nr. 1-2, p. 17-20
afvalstoffendekreet

Rust roest. Autokerkhoven in Vlaanderen

Rik De Baere
nr. 4, p. 28-29
reglementering en vervuiling

Dossier afval

Bruno Wens, Rik De Baere,
Ingrid Pauwels
nr. 9, p. 3-17
ontwerp afvalstoffenplan (p. 9-13)
propere produktie (p. 14-17)

Weg met wegwerp

Bruno Wens
nr. 10, p. 17-19
afvalpreventie

Het slijk der aarde

Juul Slembrouck
nr. 10, p. 20-22
bagger

Definitief dicht!

Ingrid Pauwels, Bruno Wens
nr. 11, p. 20-21
aktie rond verbrandingsovens

Beleid

Dossier MINA-Plan 90-95

Rik De Baere, Luc Goeteyn,
Ward Dossche
nr. 5, p. 3-18
Noordzeekonferentie,
ekologische normering

Dossier evaluatie Vlaamse milieubeleid

Luc Goeteyn, Rik De Baere, Jan Verheeke
nr. 12, p. 3-21
vergelijking met Nederland,
milieubeleid, interview met Aviel Verbruggen

Wij kopen geen GATT in een zak

Egbert Asselman
nr. 12, p. 23-25
Uruguay-ronde van de GATT,
landbouw, duurzame ontwikke-
ling

Dossiers

Dossier lood: Lood ontbloomt

Bruno Wens
nr. 1-2, p. 3-15

Dossier bestrijdingsmiddelen

Luc Goeteyn, Marleen Ver-
bruggen
nr. 3, p. 3-10

Dossier duurzame ontwikkeling

Peter Bossu, Luc Goeteyn,
Thierry Warmoes
nr. 4, p. 3-13
derde wereld, Lester Brown,
milieu, vrede en ontwikkeling,
bevolkingsvraagstuk

Dossier MINA-Plan 90-95

Rik De Baere, Luc Goeteyn,
Ward Dossche
nr. 5, p. 3-18
Noordzeekonferentie,
ekologische normering

Dossier produktbeleid

Herman Gobel, Marc Meeus,
Hubert David, Rik De Baere
nr. 6, p. 3-19
ekolabels, produktnormen,
EuroMarkt '92, konvenanten

Dossier vakantie

Frank Clottens, Ingrid Pauwels,
Bert Eskens, Luc Goeteyn,
Frederik Janssens, Michel

Vandenbosch

nr. 7-8, p. 3-16
Blauwe Vlag, ozonlaag, vervoer,
diertjes

Dossier afval

Bruno Wens, Rik De Baere,
Ingrid Pauwels
nr. 9, p. 3-17
ontwerp afvalstoffenplan (p. 9-13)
propere produktie (p. 14-17)

Nukleair dossier

C. Daey Ouwens, Filip Verbelen,
Eloi Glorieux
nr. 10, p. 3-14
kernenergie en kernwapens

Dossier verkeer

Herman Gobel, Luc Goeteyn,
Dirk Van Regenmortel, Bert
Eskens
nr. 11, p. 3-19
auto, aktie halveer het verkeer,
openbaar vervoer, interview met
Sauwens

Dossier evaluatie Vlaams regeerakkoord

Luc Goeteyn, Rik De Baere, Jan
Verheeke
nr. 12, p. 3-21
vergelijking met Nederland,
milieubeleid, interview met Aviel
Verbruggen

Duurzame ontwikkeling

Duurzaam milieu:

zie ook dossier MINA-Plan,
nr. 5, p. 16-18

Dossier duurzame ontwikkeling

Peter Bossu, Luc Goeteyn,
Thierry Warmoes
nr. 4, p. 3-13
derde wereld, Lester Brown,
milieu, vrede en ontwikkeling,
bevolkingsvraagstuk

De tropen naar de kloten

Dirk Van Gijsegheem
nr. 6, p. 27-31

Publikaties Bond Beter Leefmilieu

milieu en derde wereld, duurzame ontwikkeling

Utopia is alleszins duurzaam
Luc Goeteyn
nr. 7-8, p. 18-23

Eigen dorp eerst
Peter Bossu, Johan
Vandenbussche
nr. 10, p. 25-27
duurzame ontwikkeling op
plaatselijk niveau

Wij kopen geen GATT in een zak
Egbert Asselman
nr. 12, p. 23-25
Uruguay-ronde van de GATT,
landbouw, duurzame ontwikke-
ling

Landbouw

zie dossier bestrijdingsmiddelen,
nr. 3, p. 3-10

De bond de boer op
Marc Corbeels
nr. 5, p. 21-24
landbouw en milieu, mineralen,
geïntegreerde landbouw

Een groene vuist
Peter Bossu
nr. 7-8, p. 24-25
breed maatschappelijk front rond
de milieuproblematiek

Naar een "cohabitation rurale"
Luc Goeteyn
nr. 7-8, p. 33-37
landbouw, natuur en milieu

Boeren met minder gif
nr. 9, p. 26
gewasbestrijding en milieu

Nieuws van het mestelijk front
Luc Goeteyn
nr. 9, p. 27-28
fosfaatdoorslag en de varkens-
stapel

Wij kopen geen GATT in een zak
Egbert Asselman
nr. 12, p. 23-25
Uruguay-ronde van de GATT,
landbouw, duurzame ontwikke-
ling

Milieuhygiëne

Dossier lood: Lood ontbloomt
Bruno Wens
nr. 1-2, p. 3-15

Dossier bestrijdingsmiddelen
Luc Goeteyn, Marleen Ver-
bruggen
nr. 3, p. 3-10

Nitratensla als voorgerecht
Luc Goeteyn
nr. 4, p. 21-23
nitraten in groenten

*Rust roest. Autokerkhoven in
Vlaanderen*
Rik De Baere
nr. 4, p. 28-29
reglementering en vervuiling

*Tine Heyse houdt ozon in de
gaten (dossier vakantie)*
Ingrid Pauwels
nr. 7-8, p. 8-9
ozonlaag

Nitraten, te veel om goed te zijn?
nr. 10, p. 23
nitraten in frisdranken en bieren

Mobiliteit

*Reizen is altijd een beetje
vervuilen (dossier vakantie)*
Bert Eskens, Luc Goeteyn
nr. 7-8, p. 11-12

Dossier verkeer
Herman Gobel, Luc Goeteyn,
Dirk Van Regenmortel, Bert
Eskens

nr. 11, p. 3-19
auto, aktie halveer het verkeer,
openbaar vervoer, interview met
Sauwens

Natuurbehoud

Etiek van de natuurbescherming
J.E. De Langhe
nr. 3, p. 28-30

De houtwal in de aanval
Griet Celen, Jan Verheeke
nr. 4, p. 25-27
offensief natuurbehoud

*Ziet u zichzelf al zitten (dossier
vakantie)*
Frederik Janssens
nr. 7-8, p. 13-14
recreatie en milieu

Het slijk der aarde
Juul Slembrouck
nr. 10, p. 20-22
bagger

De Demer vloeit achteruit
Stef Boogaerts
nr. 11, p. 26-29
Demervallei

Produktbeleid

Dossier produktbeleid
Herman Gobel, Marc Meeus,
Hubert David, Rik De Baere
nr. 6, p. 3-19
ekolabels, produktnormen,
EuroMarkt '92, konvenanten

*Propere prei, schone schorse-
neren*
Marc Meeus
nr. 11, p. 22-25
biolabel

Publikaties Bond Beter Leefmilieu

Ruimtelijke ordening

Koninklijke Stapelhuizen voor de bijl

Frans Geys
nr. 3, p. 19-23

In de wolken met Zaventem 2000

Rik De Baere
nr. 3, p. 24-27
ontwikkelingsplan "Zaventem 2000"

Ruimtelijke ordening in Vlaanderen

Paul De Laet
nr. 5, p. 25

Monumentenbeleid in Vlaanderen: dringend aan restauratie toe

Frans Geys
nr. 9, p. 19-20*

Brugge die S.O.Scone

Bob Vanhaverbeke
nr. 9, p. 21-22

Flanders' Archeology

Adriaan Linters
nr. 9, p. 23-25
industriële archeologie

Lezersbrief

Roger Torremans, Fons Mees
nr. 12, p. 26
gevaarlijk vervoer

Water

zie ook dossier MINA-Plan, nr. 5, p. 12-15

Kust onder de loep/troep

Kris Bosmans
nr. 1-2, p. 27-30
verslag van Coastwatch Europe 1989

Een kater onder water

Bruno Wens
nr. 4, p. 15-19

verontreiniging van waterbodems

De slag om de Blauwe Vlag

Frank Clottens
nr. 6, p. 20-21

Op de loop voor 't vuil

Bruno Wens
nr. 6, p. 25-26
de aktie "Red de Schelde"

Europese stranden lopen een blauwtje (dossier vakantie)

Frank Clottens
nr. 7-8, p. 3-7
Blauwe Vlag

Varia

Milieuproblematiek en haar maatschappelijke kontekst

R. Gerrits
nr. 1-2, p. 31-32
lezersbrief

Is kaki groen?

Bert Eskens
nr. 1-2, p. 35-38
milieu-effekten van militaire activiteiten

Om stil van te worden... Geluidshinder door motorsporten

Johan Vanderborght
nr. 3, p. 13-16

De psychose van de bevolkingsexplosie

Thierry Warmoes
nr. 5, p. 26-29
bevolking in de derde wereld, vervolg van nr. 4, p. 11-13

Brussel BRALt

nr. 5, p. 30
affichekampanje van Brusselse Raad voor het Leefmilieu

Erosie: moet er nog grond zijn?

Egbert Asselman
nr. 6, p. 22-24

Van de beesten af (dossier vakantie)

Michel Vandenbosch
nr. 7-8, p. 15-16
dierenbescherming

Zijn er grenzen aan de grenzen?

Marcel Poppe, Katrin Bilmeyer
nr. 7-8, p. 26-30
bio-technologie

Panoramix is terug

nr. 7-8, p. 31-32
Europese akademie voor natuur-geneeskunde

Wat wast groener dan groen?

Bruno Wens
nr. 9, p. 29-31
problemen met wasmiddelen

Nukleair dossier

C. Daey Ouwens, Filip Verbelen, Eloi Glorieux
nr. 10, p. 3-14
kernenergie en kernwapens

Inzage zonder zagen

Hubert David
nr. 10, p. 28
Europese richtlijn vrije toegang tot milieu-informatie

Lopen voor het leven

Ingrid Pauwels
nr. 10, p. 30-31
Sacred Run

Het best onderhouden dorp

Brian Redhead
nr. 12, p. 27

Perswerk in de non-profit sektor.

Deel 1: geschreven pers
Barbara De Coninck
nr. 12, p. 28-29

Samenstelling: Bert Eskens

Cahiers, brochures en boeken

B.B.L.-cahier nr. 1 **MILIEU-EFFEKTBEOORDELING IN VLAANDEREN** (Bruno Wens) 150 BF

Dit eerste B.B.L.-cahier is bedoeld als een basisdokument om de lezer de werking van het beleidsinstrument MER (milieu-effektrapport) duidelijk te maken. Veel aandacht gaat naar de randvoorwaarden waaraan de MER-wetgeving moet voldoen wil het een bruikbaar beleidsinstrument zijn. De voorgestelde Vlaamse MER-wetgeving wordt op basis van deze kwaliteitseisen bekritiseerd. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 95 blz.

B.B.L.-cahier nr. 2 **NAAR EEN MEER GEINTEGREERD EN GESTRUKTUREERD MILIEU- BELEID**

*Een voorzet voor de milieu-
beweging*
(Luc Goeteyn) 150 BF

Dit tweede B.B.L.-cahier ontwikkelt een visie op integrale milieu-beleidsplanning. De slechte toestand van het milieu is immers gedeeltelijk te wijten aan een tot nu toe te sektoriële milieubeleidsvoering in Vlaanderen. Een globale aanpak dringt zich uitdrukkelijk op. Onder andere op basis van het Nederlandse ideeëngoed terzake worden in dit cahier de krachtlijnen voor een toekomstig integraal milieubeleid getrokken. Een eerste aanzet tot meer kon-

krete maatregelen sluit erbij aan. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 18 blz.

B.B.L.-cahier nr. 3 **KOMMENTAAR OP HET VLAAMS MILIEUBELEIDSPLAN EN NATUURONTWIKKELINGS- PLAN 90-95 150 BF**

Op 14 februari 1990 stelde gemeenschapsminister Kelchtermans een prestigieus milieu- en natuurplan aan de media voor. Het leek een hele verbetering ten opzichte van het MINA-plan 2000. Via een breed overleg binnen de milieubeweging schreef de B.B.L. een uitgebreide kommentaar op het nieuwe milieu- en natuurplan. Dit B.B.L.-cahier nr.3 maakt duidelijk dat aan het plan van de minister nog heel wat haken en ogen zitten. Om een effectief en geïntegreerd milieubeleid te voeren, zal men de Vlaamse milieu-beleidsplanning nog zwaar mogen verbouwen. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 45 blz.

B.B.L.-cahier nr. 4 **HUISVUILVERBRANDING** *Een grootschalige "end of the pipe" oplossing voor het afvalprobleem* (Bruno Wens) 150 BF

OVAM opteert in zijn nieuw afvalstoffenplan voor verbranding als verwerkingsmethode voor het Vlaamse huisvuil.

Naast een uitgebreide beschrijving van de methode en een inventaris van de huidige situatie in Vlaanderen, beoogt het cahier vooral de voor- en nadelen van afvalverbranding tegen elkaar af te wegen.

Niet alleen de milieuhygiënische aspecten, maar ook de gevolgen voor het afvalbeleid komen hierbij aan bod. Dit vierde B.B.L.-cahier is dan ook een goede gids voor iedereen die het afvalstoffenplan wil beoordelen of meer inzicht wil ver-

krijgen in de afvalverbrandingsproblematiek. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 27 blz.

BOEREN MET MINDER GIF *Pleidooi voor een milieuvriendelijk gewas- beschermingsbeleid* 370 BF

In dit rapport wordt vooreerst de huidige situatie inzake produktie, gebruik en erkenning van chemische gewasbeschermingsmiddelen geschetst, en wordt de bestaande wetgeving op zowel gewestelijk, nationaal als Europees nivo hieromtrent kritisch doorgelicht. De schadelijke invloeden van een aantal van deze produkten op mens en milieu worden in een tweede deel uiteengezet door verwijzing naar konkrete feiten uit het verleden. Daarmee zijn de argumenten aangebracht voor de voorstellen die in een derde deel naar het beleid, de industrie, de landbouwers en de konsument toe worden gedaan.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu, 99 blz.

NITRATENBROCHURE 50 BF

Deze brochure geeft een systematische en begrijpelijke uiteenzetting van alle elementen die in deze problematiek meespelen: natuurlijke processen, de stikstofkringloop, de invloed van de mens en de risico's voor de volksgezondheid. Ook de juridische feiten zoals nitraatnormen voor eetwaren werden opgenomen. Verder vindt men een beknopte situatieschets van het nitraatgehalte in Vlaamse groenten en drinkwater. Er wordt aan de lezer duidelijk gemaakt hoe hij zelf met goedkope teststrips metingen kan verrichten van het nitraatgehalte in zijn drinkwater of groenten. Uitg. Bond Beter Leefmilieu, 24 blz.

Publikaties Bond Beter Leefmilieu

MILIEUWEGWIJZER 520 BF

Deze praktische gids biedt u een waaier van mogelijkheden en rechten aan waarmee u tegen milieuverstoring kan optreden. Verkeer, zware metalen, ruimtelijke ordening, water, monumenten en landschappen, hinderlijke inrichtingen, voor elk probleem komen specifieke procedures en mogelijkheden aan bod. Uitg. Bond Beter Leefmilieu en EPO, 224 blz.

HOE IS DE WERELD ERAAN TOE?

(Lester Brown, e.a.) 695 BF

Een rapport van het Worldwatch Institute over de vooruitgang naar een duurzame samenleving. Dit boek is de vertaling van "State of the World 1990" en geeft een overzicht van diverse mondiale milieuproblemen en strategieën naar oplossingen. Dit werk staat vol met interessante informatie uit moeilijk toegankelijke bronnen en wordt ten zeerste aangeraden. Uitg. Pauli Publishing; 320 blz.

DOSSIER AFVAL 100 BF

Bevat een overzicht van de reacties van de Vlaamse milieubeweging op het "ontwerpplan Afvalstoffen 1986-1990" van OVAM. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 40 blz.

DOSSIER ASBEST 200 BF

Wat is asbest? Waarom is het zo gevaarlijk? Wat zijn de gevolgen voor de gezondheid? Bronnen, voorkoming van blootstelling, vervanging van asbest, het asbestprobleem in België. In bijlage wordt het K.B. van 28.08.86 betreffende de strijd tegen risico's van asbest besproken. Uitg. Werkgroep Milieu-defensie van de Bond Beter Leefmilieu; 60 blz.

DOSSIER CADMIUM 300 BF

Naar aanleiding van een indicatief onderzoek van de Bond Beter Leefmilieu brengt dit dossier informatie over de oorzaken en gevolgen van cadmiumverontreiniging. Met de situering van een aantal verontreinigingsbronnen. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 100 blz.

NAAR EEN DUURZAME LANDBOUW 350 BF

Naast een analyse van de effecten van de huidige landbouwpraktijk op de kwaliteit van milieu en voedsel, worden de mogelijkheden (en de risico's) van enkele evoluties die nu aan de gang zijn, aangegeven. Tenslotte wil de milieubeweging ook alternatieven aandragen. Uitg. Bond Beter Leefmilieu en Natuurreservaten vzw; 155 blz.

MILIEUVRIENDELIJK BOEREN. Milieu en inkomen hand in hand (Luc Goeteyn) 300 BF

In deze publikatie vertellen land- en tuinbouwers zelf hoe ze rendabele landbouw en natuur en milieu trachten te combineren. Verschillende takken in de landbouw, zowel gangbare als geïntegreerde landbouw komen aan bod. Daarnaast situeren enkele deskundigen het landbouw- en milieuvraagstuk in een ruimer kader. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 104 blz.

OMGAAN MET MINERALEN. Vermesting en verzuring in Vlaanderen, benadering van de doelgroep landbouw (Luc Goeteyn) 270 BF

De essentie van het mestprobleem is een overmatige aanrijking van het milieu met mineralen. Dit rapport analyseert deze knelpunten voor Vlaanderen en situeert de bij-

drage van de landbouwsector hieraan. Uitgaande van fundamenteel ecologische doelstellingen wordt een voorstel voor een integraal mineralenbeleid ontwikkeld. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 114 blz.

LUCHTVERONTREINIGING EN GEZONDHEID (Luc Hens) 200 BF

Deze publikatie tracht in een eerste luik de luchtverontreiniging als oorzaak van ziekte af te wegen tegen andere ziekteoorzaken. Verder een bijdrage over enkele belangrijke episoden van acute luchtverontreiniging (Maasvallei, Londen, enz.). Tenslotte worden de effecten bekeken van zwaveloxiden, stikstofoxiden, koolwaterstoffen, koolmonoxide, lood en andere luchtverontreinigers. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 90 blz.

KLEINSCHALIGE WATERZUIVERING IN VLAANDEREN (Veerle Weze) 200 BF

Een verkennende studie van behandelingssystemen geschikt voor huishoudelijk afvalwater van kleine gemeenschappen tot 5.000 inwoners en de toepassing van dergelijke voorzieningen in Vlaanderen. Van elk systeem worden het principe, de voor- en nadelen, het zuiveringsrendement en de totale kosten gegeven. Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 75 blz.

KOLLOKWIUM OVER DE TOEPASSING VAN DE EUROPESE LEEFMILIEU-RICHTLIJNEN IN BELGIË 300 BF

Een bundeling van de resultaten van de enquête over de toepassing van de Europese milieurichtlijnen in België. Na een korte uiteenzetting van het E.G.-milieubeleid zijn er de bevindingen in verband met afval, Seveso, vogelbestand, wa-

Publikaties Bond Beter Leefmilieu

ter en de milieu-effektrapportage in Vlaanderen, Wallonië en het Brusselse gewest.
Uitg. Bond Beter Leefmilieu, BRAL en I.E.W.; 211 blz.

HET RECHT OP INFORMATIE INZAKE LEEFMILIEU 100 BF

Deze tekst is een syntese van de verschillende bijdragen op het kollokwium over de toepassing van de Europese milieuriichtlijnen in België. De publikatie behandelt de vraag naar het recht op informatie inzake leefmilieu, hoe dit recht moet verspreid worden en hoe de situatie momenteel is in de V.S.A., Japan en de landen van de E.G., in het bijzonder in België.
Uitg. Bond Beter Leefmilieu en Inter-Environnement; 66 blz.

MEMORANDUM NOORDZEE 50 BF

Eisenplatform dat aangeeft welke maatregelen nodig zijn om de Noordzee effectief te beschermen.
Uitg. Bond Beter Leefmilieu; 16 blz.

AKTIEPLAN VOOR VERBETERING VAN DE WATERKWALITEIT VAN DE SCHELDE 200 BF.

In deze nota presenteert de Internationale Scheldewerkgroep nieuwe berekeningen van de omvang en de bronnen van de vervuiling en wordt een Schelde Aktie Plan bepleit om de waterkwaliteit in het hele stroomgebied binnen 10 jaar grondig te verbeteren.
Uitg. Zeeuwse Milieufederatie; 93 blz.

DE SCHELDE. VLAAMSE DELTA EKOLOGISCH RAMPGEBIED 250 BF

Eigen monsternames en analyses tonen de verontreiniging in het Scheldestroomgebied aan. Het onderzoek wijst een aantal bedrijven aan die verantwoordelijk zijn voor normoverschrijdingen qua lozingen. Per bedrijf (15) worden de analyseresultaten weergegeven.

Uitg. Bond Beter Leefmilieu en Stichting Reinwater; 56 blz.

MAAS + VERVUILERS 250 BF

Dit rapport is het resultaat van een omvangrijk onderzoek, uitgevoerd op Maas en Sambre in de zomer van 1986. Daarnaast zijn afvalstromen van bedrijven geanalyseerd om een aanwijzing te krijgen over de herkomst van de stoffen. De onderzochte parameters zijn: temperatuur, zuurheidsgraad, koolwaterstoffen, fenolen, chloride, cyanide, zware metalen, olie en ammonium.

Uitg. Stichting Reinwater; 102 blz.

DOKUMENTATIEMAP VAN HET SYMPOSIUM "ONDERNEMINGEN VERSUS EKOLOGISCHE UITDAGING" gratis

De mening van de ondernemers van verschillende industrietakken over hun relatie met het milieu: wetgeving, zuiveringstechnieken, praktijkvoorbeelden. Uitg. Verbond van Belgische Ondernemingen en Europees Jaar voor het leefmilieu; 120 blz.

MILIEUBESPAREND HUISHOUDEN (Marijke Brunt) 315 BF

Praktische gids voor de huisvrouw en de huisman om bij allerlei bezig-

heden en karweitjes het milieu en de natuur te sparen. De volgende onderwerpen worden besproken: energie, water, afval, voedsel, ongewenste beestjes, kamerplanten, de tuin, huisdieren, vervoer en lawaai. Uitg. Stichting Natuur en Milieu; 181 blz.; herziene uitgave 1988.

ZORGEN VOOR MORGEN. Het wereldvoedselprobleem 595 BF

Een uitvoerig overzicht van de honger- en voedselsituatie in de wereld. Het behandelt problemen, oorzaken en oplossingen. Met talrijke illustraties en tabellen.
Uitg. Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking, Standaard Uitgeverij; 132 blz.

AFFICHES
Salamanders, kikkers en padden
Onze dagroofvogels
Onze nachtroofvogels
3 affiches, 12 tot 16 vierkleurenfoto's op een zwarte achtergrond, 60 x 87 cm, 120 BF per affiche.

JONGE VOS
Vierkleurenaffiche van de "No Fur-kampagne" van de World Society for the Protection of Animals. 42 x 60 cm: 100 BF; 30 x 42 cm: 50 BF.

ZELFKLEVERS (10 BF)
en BADGES (20 BF)
TGV nooit! (Groen-oranje) TGV-spoor door het groene Vlaanderen.

BBL-STICKERS
3 reeksen van 5 stickers (4 x 4 cm) met de Bond als onderwerp. Er is een blauwe, een gele en een groene reeks, die elk 10 BF kosten. De drie reeksen samen (15 verschillende zelfklevers) voor slechts 25 BF.

VLAANDEREN 'VERKEERT' ER OP LOS

Net voor onze lange, hete vakantie bracht gemeenschapsminister voor verkeer en openbare werken, Johan Sauwens, het Verkeers- en Vervoersplan voor Vlaanderen (VVV) uit. Voor het eerst lag hiermee een globaal plan op tafel dat de verkeersproblemen zou aanpakken. Bij nader toekijken blijkt het plan toch niet zo volledig te zijn. Met name de milieu-aspekten worden weinig concreet uitgewerkt, hoewel het plan ze toch als belangrijke 'eksterne' doelstelling naar voor schoof. KOMIMO, het Komitee Milieu en Mobiliteit, schreef een commentaar op dit VVV. In dit artikel een overzicht van de belangrijkste KOMIMO-kritieken.

MILIEURAMA 1991/1-2

Vooraf moet duidelijk worden gezegd dat het VVV onmiskenbaar enkele belangrijke verdiensten kan voorleggen. Het heeft namelijk de belangrijke waarde om voor het eerst te pogen het mobiliteitsvraagstuk globaal en geïntegreerd aan te pakken en daarbij uitdrukkelijk ook uit te gaan van de schadelijke effecten van verkeer en vervoer op mens en milieu. Ten tweede is het duidelijk dat de krachtlijnen en principes van het VVV, tenminste wat de algemene bewoordingen betreft, in de goede richting gaan en grotendeels aan de desiderata van KOMIMO tegemoet komen. Ten derde is het een positieve zaak dat de Gemeenschapsminister rond het VVV en het globale mobiliteitsbeleid een discussie met experts en bevolking op gang wil brengen (en deels ook reeds gebracht heeft).

Klinkende maar onvoldoende scherpe doelstellingen

De algemene doelstellingen zijn overwegend goed, terecht en voldoende breeddenkend. Storend is echter de overdreven slogantaal. Bij een meer gedetailleerde doornamen van de algemene doelstellingen vallen interne tegenstrijdigheden op. De meest essentiële is: tegelijk negatieve effecten van én doorstromingsknelpunten bij autoverkeer willen wegwerken. Het lijkt alsof men niet wil kiezen. Het minste wat men kan zeggen is dat een consistente integratie van doelstellingen op diverse punten niet erg goed geslaagd is. De vraag rijst dan ook welk Vlaanderen, welke globale visie op de ruimtelijke structuur van Vlaanderen de minister en de eksekutieve voor ogen hebben.

Er worden ook weinig doelstellingen in kwantitatieve termen omgezet.

Zo wordt wat betreft de verhoging van het aandeel van het openbaar vervoer in de mobiliteit nergens een te bereiken doel opgegeven. Er wordt wel gesproken over een globale toename van de verplaatsingen met 40%, maar hoeveel daarvan op rekening van het openbaar vervoer moet komen, wordt nergens vooropgesteld. Bovendien wordt deze 40% niet in vraag gesteld. Sommige bronnen spreken in dit verband zelfs van 70%. Ook over de ontegensprekelijke invloed van de chunnel op deze evolutie wordt niets gezegd.

Hetzelfde geldt voor het fietsverkeer. Een dalende tendens van het utilitaire gebruik ten aanzien van het fietsverkeer wordt vastgesteld. Er wordt verder gesproken over het bevorderen van het fietsverkeer. Nergens worden evenwel kwantitatieve doelen vooropgesteld inzake een meer evenwichtige 'modal split'-verhouding tussen auto- en fietsverkeer.

Waar wel kwantitatieve doelstellingen worden bepaald, stelt KOMIMO vast dat deze in veel gevallen onvoldoende scherp geformuleerd zijn. Zo worden de kwantitatieve doelstellingen inzake milieu veelal (zeker voor lucht) uit het MINA-plan overgenomen. Daarvan was reeds aangetoond dat deze zeer onvoldoende zijn (zie daarvoor het commentaar op het MINA-plan van Bond Beter Leefmilieu). Dit betekent: de "cijferdoelen" stroken niet met de algemene doelen inzake milieu.

Op het vlak van de verkeersveiligheid stelt men dat het aantal verkeersslachtoffers met 10% moet worden teruggedrongen. Het trendbreukscenario (van de initiatiefgroep 'Wijs op weg' met o.a. de Nederlandse vereniging Milieudefensie en de Nederlandse Spoorwegen) acht terzake echter geen 10% maar 90% als reductiedoelstelling noodzakelijk.

VERKEERS- EN VERVOERSPLAN VLAANDEREN

Stappen naar Mobiliteit

A uto-alternatieven

A andachtspunten 90-95

T ermijnvisie

Deel 1 : Visie en beleidsdoelen over mobiliteit

Deel 2 : Indicatief Meerjaren Programma 1990-1995
conclusies en beleidsaanbevelingen

Deel 3 : Toelichting bij het
Indicatief Meerjaren Programma

Johan SAUWENS

Gemeenschapsminister van Openbare Werken en Verkeer

Wat de leefbaarheid betreft zou de slogan niet "Kom in - 60 min" (het VVV bedoelt hiermee: minder dan 60 km/u in bebouwde kom), maar "Kom in - 30 min" moeten zijn. Vlaanderen is dermate rijk bedeed met lintbebouwing dat zowel de verkeersonveiligheid als de geluidshinder ("canyon-funkie") er ernstiger zijn dan in de ons omringende landen. Snelheidsbeperking moet daarom bij ons verder worden doorgedreven.

Vage actieprogramma's

De uitwerking van de doelstellingen en algemene krachtlijnen in concrete programma's blijft in de meeste gevallen erg vaag en onvolledig. Zo vaag zelfs dat men zich kan afvragen of het VVV wel een plan is in de zin dat er wordt aangegeven wie wat zal doen, tegen wanneer en met welke middelen, om de gestelde doelstellingen te realiseren. Slogans en principes blijven ook in de programma's overvloedig aanwezig. Concrete voorstellen, bijvoorbeeld wat nieuwe openbaar vervoer-lijnen

betreft, worden slechts met mondjesmaat teruggevonden.

Erg opvallend is dit wat betreft de milieu-aspekten van de mobiliteit. Het plan zegt hier een uitdrukkelijke krachtlijn in te zien. De uitwerking in konkrete projecten bedraagt echter slechts een halve bladzijde. Dit is onvoldoende en uiterst miniem. Het lijkt of de bal terug naar Theo Kelchtermans wordt gespeeld. Uitzondering hierop is de uitbouw van het openbaar vervoer, wat een grote positieve milieu-impakt kan hebben.

Opmerkelijk is ook dat, aangaande het openbaar vervoer, alles wordt gezet op de verbindingen binnen en tussen de steden en voorsteden; analoog met STAR 21 worden de landelijke gebieden aan hun lot overgelaten. Dit is een manifest hiaat in het opvullen van de verschillende onderscheiden ruimtelijke nivo's.

Een belangrijke kritiek is het feit dat de hoofdstukken die de detail- en praktijkpunten behandelen vaak geen goede vertalingen blijken te zijn van de grote hoofddoelstellingen waarmee iedereen het eens is. Dit geldt met name voor de ruimtelijk-ekologische en milieuhygiënische doelstellingen. Voor KOMIMO is het duidelijk dat deze met de hier voorgestelde maatregelen nooit kunnen gehaald worden. Deze doelstellingen zijn strijdig met het voltooiën van het hoofdwegenet (A18, A12) en het verruimen van wegverkeerscapaciteiten.

Deze vaststelling leidt tot de konklusie dat het VVV in de konkrete uitwerking de kool en de geit wil sparen. Enerzijds wil men terdege met natuur en milieu rekening houden, anderzijds wil men de auto nog ekstra ruimte geven. Dit kompromis is voor KOMIMO niet realiseerbaar.

Geïntegreerd beleid: niet voor vandaag

Ook de integratie van de bevoegdheid van minister Sauwens met andere bevoegdheden (milieu en ruimtelijke ordening) wordt niet uitgewerkt. Nochtans is het voeren van een geïntegreerd beleid een principe waar alle beleidsvoerders zeggen achter te staan. Inzake milieu kan men zelfs stellen dat de konkrete aanpak van het milieu- en mobiliteitsprobleem tussen twee stoelen valt: tussen de stoel van Sauwens en die van Kelchtermans. Een integrale aanpak blijft volledig achterwege. Ook de integratie met bevoegdheden als ruimtelijke ordening, nationaal verkeerswezen, financiën en ekonomie is in deze problematiek cruciaal en wordt onvoldoende gerealiseerd.

Hetzelfde geldt voor de vervoersmaatschappijen die niet onder de bevoegdheid van de minister vallen, in de eerste plaats de NMBS. Opmerkelijk is ook dat de minister wel spreekt over integratie van het VVV met andere overheidsplannen,

maar daarbij het niet heeft over het door de Vlaamse Vervoersmaatschappij in te dienen plan.

Halveer het autoverkeer

De bijdrage van het autoverkeer aan de gekende milieuproblemen is zeer ernstig en wordt zowel door publiek als overheid nog zwaar onderschat. Dat werd reeds eerder in Milieurama aangetoond. Ook dit VVV bewijst dat we nog ver af staan van een effectief beleid terzake. Wat het plan voorstelt, is zeker onvoldoende om de 40% stijging die men tegen 2000 verwacht in een krimp om te buigen. Maar er is hoop. Milieu is in het VVV tot een belangrijke randvoorwaarde gepromoveerd en de minister zal wellicht samen met de Lijn de BBL-sensibiliseringsactie 'Halveer het autoverkeer' sponsoren. Wat niet wegneemt dat het voorgestelde beleid zelf scherper moet.

Luc Goeteyn

Johan Sauwens

LEZERSBRIEF

Heb je reacties op ons tijdschrift of wil je gewoon je hart eens luchten over het milieu? Schrijf ons dan gerust. Maar beperk je wel tot maximaal één getypte bladzijde. De redactie behoudt dan nog het recht om je tekst in te korten of al dan niet te publiceren. Op gemotiveerd verzoek kunnen we je tekst met je initialen ondertekenen.

Beste redactie,

In Milieurama 10 heb ik met aandacht maar met weinig entoesiasme de artikels 'De kern van de zaak', 'Verdrinken of muteren' en 'Stralende stranden aan de Stille Zuidzee' gelezen over kernenergie en kernwapens.

Niet omdat ik naar het kamp van de nukleaire lobby ben overgelopen, maar omdat er in alle drie artikels een essentieel punt onderschat is, met name het teveel aan energie in het huidig beschavingspatroon met daaraan gekoppeld de eis om de aanwezigheid van zoveel energie substantieel en drastisch te verminderen: ik denk daarbij aan zo'n 50%, zoniet méér.

Er wordt weliswaar (zacht) gepleit voor "zuiniger" omspringen met energie (o.a. door affiches van de overheid), maar "energie" is niet alleen de elektrische stroom afkomstig van kern- en kolen centrales of omgezette aardolie of aardgas. Het is ook beton, asfalten wegen, monstersteden, kunstmest, afval (te land, te water en in de lucht), drijfmest, luchtvaart, lawaai, bedijking, autoverkeer, TGV, de groot-industriële monsterkomplexen, verbruiks- en wegwerp-artikelen, enz.

En dat allemaal blijken wij nodig te hebben om onze Vlaamse, uitermate veeleisende overbevolking in stand te kunnen houden en vol-

gens de wensen van de 'natalisten' nog te doen toenemen.

Zonder overdadige invoer van energie is er geen ruilverkaveling mogelijk, geen uitbouw van ruimteverslindende havenkomplexen, geen grootschalige houteksploitatie in de regenwouden, geen "ekonomisch rendabele" jacht op walvissoorten, geen "ekonomisch renderend" komputergestuurd agrarisch bedrijf, geen gif-industrie, geen grote monokulturen, geen woestijnvorming, geen erosie en broeikas-effekt.

De band tussen invoer van energie en vernietigen van ecosystemen is in elk van de vermelde bijdragen terug te vinden. Maar de reden van de aanwezigheid van een overmaat aan energie werd nergens aangehaald (zelfs niet eens geïnsinueerd), namelijk de mondiale overbevolking, zowel hier als in de "derde wereld". Wij houden onze eigen veeleisende overbevolking in stand d.m.v. ontzettende hoeveelheden energie, zo nodig zelfs ten koste van die "derde wereld".

Bovendien komt er in geen van de drie bijdragen iets anders aan bod dan het "welzijn van de mens". De overmaat aan energie is de reden van het verdwijnen van de soorten en dit treft mij meer dan mogelijk ongemak van een aantal mensen. Immers elk systeem wordt onstabiel door invoer van energie (aldus

de tweede wet van de thermodynamika), dus ook ons huidig menselijk systeem.

De 'natalisten' moeten dus dringend bijscholing vragen samen met de zogenaamde 'energisten'. Wie vertelt dat aan die lui? Wie vertelt dat aan de paus? Wie staat de gezonde mensheid in een gezond ecosysteem naar het leven?

Juul Slembrouck, Deurne-Zuid

**GEZOND
SLAAP-
KOMFORT**

Slaapkamers van inlandse den
gewaarborgd vrij
van pentachloorphenol
natuurmatrassen,
dekbedden enz.

Ionisators, drinkwaterfilters

bio - kurkparket, hout
GRATIS KATALOGUS

Korte spekstraat 16
(nabij Oude Liersebaan)
2220 Heist op den Berg
tel. + fax: 015/244927
BIO-HUIS VERZENDDIENST!

NIEUWS UIT DE TOENDRA

Eind oktober '90 ging de eerste Helsinki Citizens Assembly door te Praag. Deze vergadering (ongeveer 1000 deelnemers) had de ambitie een stichtingsvergadering te zijn van georganiseerde sociale bewegingen in Europa (Oost en West). De Vlaamse deelnemers (Overlegcentrum Vrede, VAKA, IOT, Pax Christi, Bond Beter Leefmilieu) kwamen tot het besef dat een dergelijke internationale coördinatie slechts zin kan hebben als er coördinatie bestaat op Vlaams nivo. Mede omdat het KVSE (Konferentie voor Samenwerking Europa)-proces recentelijk werd geïnstitutionaliseerd (zie verder), ontstaan er organen en komitees die beslissingen moesten nemen op basis van voorbereidingen op nationaal vlak en dus kunnen beïnvloed worden door nationaal georganiseerde sociale bewegingen. Daarom zal vanaf begin '91 mede onder impuls van BBL, gewerkt worden aan de oprichting van een Vlaams overlegorgaan op dit vlak.

Historiek

Op 1 augustus 1975 ondertekenden de 35 staats- en regeringshoofden van alle Europese landen (met uitzondering van Albanië), Canada en de Verenigde Staten het *akkoord van Helsinki*. De ondertekenaars verbinden zich moreel aan een aantal afspraken inzake ontwapening, economische samenwerking, mensenrechten, milieu, cultuur enz...

Deze verbintenissen worden regelmatig geëvalueerd in toetsingskonferenties. De principiële aanvaarding van de institutionalisering van het Helsinki-proces was het belangrijkste agendapunt van de buitengewone KVSE-top op 19 september '90 in Parijs. Hier werden 4 documenten goedgekeurd, waaronder een plechtige slotverklaring met de titel 'Handvest voor een nieuw Europa'. Het Handvest beschrijft de principes die de gemeenschappelijke kenmerken heten te zijn voor alle KVSE-landen: rechtsstaat, gebaseerd op politiek pluralisme, markteconomie, sociale rechtvaardigheid en gelijke veiligheid voor alle staten. Het Handvest somt ook de institutionele instrumenten op van de paneuropese veiligheidsstructuur: de Raad van de ministers van buitenlandse zaken, het comité van hoge ambtenaren, het Konflikt Preventiecentrum, het sekretariaat, de overige ministerraden. Verder besliste de KVSE-top o.a. ook tot de oprichting van een parlementaire assemblee.

Het appel van Praag '90

Het meest in het oog springende symbool voor de splitsing van Europa en van de wereld, de Berlijnse Muur, is in elkaar gestort. Na vele jaren van bezorgdheid en onveiligheid gaat de wereld een tijdperk van grote hoop tegemoet. Het politieke landschap verandert van vorm. Voor de eerste keer sinds het einde van de Tweede Wereld-

oorlog is er een werkelijke mogelijkheid om nieuwe verhoudingen op te bouwen in Europa en in de wereld die niet gebonden zijn aan de dreiging of het gebruik van militair geweld.

Er blijven echter vele hindernissen te nemen. Vele democratische rechten moeten nog altijd worden omgezet in wetten. Reusachtige militaire infrastructuren en grote voorraden wapens staan nog altijd opgesteld. Er zijn zeer belangrijke verschillen op het nivo van economische ontwikkeling en levensstandaard, zowel tussen Oost en West, Noord en Zuid als binnen afzonderlijke landen. Milieuverloeding vormt een ernstige bedreiging voor overleving en is de oorzaak voor nieuwe conflicten. Nationaal en cultureel bewustzijn groeit hand in hand met de wil tot zelfbeschikking en democratie, maar dit kan leiden (en leidt ook) tot een heropleving van oude gevoelens van haat en vrees.

Het zal grote verbeeldingskracht en een actieve deelname van burgers en regeringen vergen om deze problemen de baas te kunnen. Met andere woorden, we moeten nog altijd goed werkende en stabiele democratieën oprichten. Het debat over de toekomstige vorm van verscheidene economische systemen en over de manier waarop milieuverantwoordelijkheid moet worden ontwikkeld, heeft nog niet geleid tot beslissingen.

Meer en meer mensen raken ervan overtuigd dat:

- het noodzakelijk zal zijn om een nieuw type veiligheidssysteem te scheppen;
- dat er geen militaire machtsblokken nodig zijn;
- dat het niet langer noodzakelijk is om troepen op buitenlands grondgebied te stationeren;
- dat alle massavernietigingswapens kunnen worden vernietigd en
- dat militaire uitgaven en de kon-

ventionele bewapening drastisch naar omlaag kunnen.

Europa

Europa staat in het centrum van heel dit gebeuren. We zijn getuige van een alsmaar snellere beweging naar democratie in de meeste landen in Midden- en Oost-Europa. De gezamenlijke eis van alle Europese landen naar veiligheid en samenwerking geeft Europa een hernieuwd gevoel van zelfvertrouwen en energie. Een Europa dat opnieuw van levenslust bruist, kan gevoelig bijdragen aan de oplossing van mondiale problemen.

Het Helsinki-proces zal een uniek bruikbaar instrument blijven in de overgangsjaren die voor ons liggen. Aan de vreedzame hervorming van Europa kan niet worden gedacht zonder een volledige inachtneming van alle mensen- en burgerrechten, waartoe de Europese regeringen zich hebben verbonden in Helsinki, Madrid, Wenen en andere plaatsen. De nadruk welke deze overeenkomsten leggen op de onderlinge afhankelijkheid van vrede, veiligheid, mensenrechten en sociale rechten, vormt een niet te overschatten kader voor de niet-gewelddadige democratische oplossing van hardnekkig voortdurende problemen.

Het paneuropese integratieproces moet worden ondersteund door iedereen. Het Helsinki-proces is te belangrijk om te worden overgelaten aan de inspanningen van regeringen en politici, die door hun eigen nationale prioriteiten gebonden zijn; het moet voortdurend worden uitgebreid en versterkt door de betrokkenheid van burgers uit alle landen die het slotakkoord van Helsinki hebben ondertekend, uiteraard met inbegrip van de Sovjet-unie, de Verenigde Staten en Canada.

Europese publieke opinie

De splitsing van Europa ongedaan maken, dat is het werk dat, vooral in de burgersamenleving, gedaan moet worden door de burgers die daartoe samen optreden in organisaties, bewegingen, instituties, initiatieven en clubs die ze zelf hebben opgezet over de nationale grenzen heen. Dit betekent dat er nieuwe sociale verhoudingen moeten in het leven geroepen worden, nieuwe forums waar er een dialoog kan zijn langs welke burgers kunnen onderhandelen met regeringen en met elkaar, druk kunnen uitoefenen op politieke instellingen en inderdaad vele zaken kunnen oplossen zonder de directe betrokkenheid van regeringen. Het betekent de uitbreiding van voor het publiek (niet door de staat, niet door het privé) opgezette sferen van activiteit en het scheppen van een Europese publieke opinie.

De verbintenis van politici tot een open diplomatie moet verder gaan dan het voorportaal van de hoge politiek. Het gaat er niet alleen om om journalisten te informeren of zelfs niet om niet-goevernementele organisaties te raadplegen. Het Helsinki-proces van boven moet worden aangevuld met een even veel betekenend Helsinki-proces van beneden.

Burgers, verzamelt u

Om die reden werd een "Helsinki Citizens' Assembly" gesticht als een permanent publiek forum waarbinnen zowel vredesgroepen en burgergroepen, als individuen en organisaties die een breed spektrum van meningen vertegenwoordigen, ervaringen kunnen uitwisselen, gezamenlijke problemen kunnen bespreken en, waar mogelijk, gezamenlijk kampanjes en strategieën kunnen opzetten.

Het werk van de 'Assembly' is gebaseerd op een verbintenis over gezamenlijke waarden. Het zou moeten gebaseerd zijn op ons bewustzijn dat vrede, democratie en mensenrechten niet van elkaar te scheiden zijn. Het doel is Europese integratie in verscheidenheid, een volledig gedemilitariseerde en sociaal rechtvaardige gemeenschap waarvan de ontwikkeling niet ten koste gaat van het milieu, een multi-

kulturele gemeenschap scheppen die open is naar het Zuiden en met volledige rechten voor alle inwoners, vluchtelingen, migranten en oorspronkelijke volkeren, een gemeenschap die zowel de rechten van het individu eerbiedigt als de beginselen van zelfbeschikking, vrouwenrechten, recht op een gezond leefmilieu, sociale rechten en vakbondsrechten, de rechten van minderheden, etnische, religieuze,

seksuele en andere verschillen.

Wat kort geleden nog ondenkbaar scheen, wordt thans werkelijkheid: het Europa tegen het jaar 2000 heeft een kans om zichzelf te veranderen in een Europa van vrede, rechtvaardigheid, welzijn, menselijke waardigheid en wereld-wijde solidariteit.

Lieve Grauls

ZEGSWIJZEN

Een straffe rubriek voor straffe uitspraken

"Het duidelijkste resultaat van de rationalisering van de discussie is dat de kernenergie in de opiniepeilingen terrein wint, en dit op een gunstiger nivo dan vóór Tsjernobyl (62% denkt dat de kernenergie een goede zaak is, tegenover 56% vóór Tsjernobyl en 36% onmiddellijk erna)"

(R. Rosseel over het kernenergiebeleid van Zweden; uit Nucleaire Actualiteit, Inforbericht van het Belgisch Nucleair Forum, november 1990)

"Nu in principe werd besloten om van kernenergie af te zien, dient [...] Zweden als voorbeeld omdat de alternatieve oplossingen, samen met hun voordelen en vooral hun economische en ekologische nadelen, open ter sprake worden gebracht"

(R. Rosseel; idem)

"Natuurfundamentalisten zijn een gevaar voor de vrijheid"

(Meester H. Vandenberghe tijdens een kortgeding in de zaak van de omstreden boomkappingen op het Heerles Hof in Minderhout, aangespannen door vzw Natuurreservaten; uit GvA, 11/12/90)

"Amsterdammers moeten weertrots hun strippenkaart tevoorschijn halen, ermee wapperen en waarderende blikken oogsten van medereizigers als ze de kaart in de stempelautomaat steken"
(R.P. ten Have, de Amsterdamse wethouder Verkeer, Beheer en Milieu in het verweer tegen het milieubewust zwartrijden met het openbaar vervoer; uit Openbaar Vervoer (NL), december 1990)

"Hormonenvrij vlees heeft niets te maken met gezond eten. Dat idee wordt de konsument door de media voorgekauwd"

(J. Hinnekens in een interview met Leo de Haes naar aanleiding van 100 jaar Boerenbond; uit HUMO, 4/12/90, ook in 'Honderd jaar boeren', EPO)

"Het optreden van enkele plaatselijke burgemeesters die zich tegenover hun achterban als groene jongens wilden profileren, hebben wij niet geapprecieerd. Zij hadden meer aan de miserie van de varkensboeren moeten denken"

(J. Hinnekens over de felle protesten op de massale varkensverbrandingen; idem)

"We zijn er dan ook nogal gerust in dat de boer zijn eigen eko-systeem niet om zeep zal helpen. [...] In principe is hij de beste bewaker van een gezond milieu"
(J. Hinnekens; idem)

"Jonge verenigingen formuleren hun nieuwe boodschap meestal op een agressieve manier. Ze pakken ook vaak uit met buitensporige stellingen want dat is de enige manier om de media te halen; zij hebben die nodig, wij niet"

(J. Hinnekens over de geprikkelde reactie van de Boerenbond op onze nitratent brochure; idem)

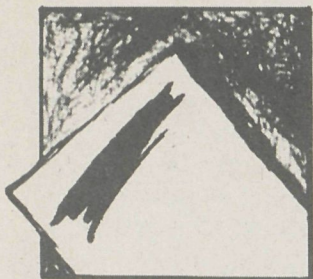
"Biologische landbouw houdt zich met uitzonderingen bezig en daardoor dreigt het gewone, gezonde massaproduct in diskrediet te komen"

(J. Hinnekens; idem)

"Onbespoten appeltjes met zo'n lekkere worm in, wil u dat?"

(J. Hinnekens; idem)

...en zo zouden we nog eeuwig kunnen doorgaan

FRONTLIJN

Halveer het autoverkeer

In vorige nummers van Milieurama kon u reeds vernemen dat de Bond een campagne rond milieu en autoverkeer voorbereidde. Op 17 januari jl. zou deze campagne officieel van start gegaan zijn, ware het niet dat onze vrienden George en Saddam op diezelfde dag ook van start gingen. Ons startschot werd dan maar enkele weken later gegeven.

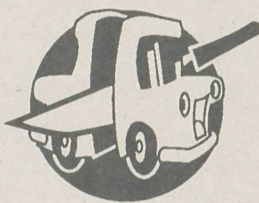
Dit vreedzaam schot hield een ludieke actie in aan het kabinet van Gemeenschapsminister Sauwens. Aktievoerders van de Bond Beter Leefmilieu en aangesloten verenigingen (waaronder Greenpeace en Natuurreservaten) gaven de minister een symbolische

halve auto in geschenkverpakking. Daarmee wilden ze de minister de moed toewensen om ten aanzien van het autoverkeer een doortastend beleid te voeren. Dat is nodig, want de milieubelasting die onze benzinevreter met zich brengen is steeds minder te harden.

De actie is tegelijk ook een stunt van de campagne 'HALVEER HET AUTOVERKEER' die door Milieudefensie in Nederland gestart werd en door de Bond naar Vlaanderen wordt uitgebreid. In deze campagne kunnen milieubewuste burgers zelf trachten minder met de auto te rijden. De gespaarde kilometers worden

aan BBL doorgespeeld. Met de hulp van Milieudefensie worden deze met de computer verwerkt en regelmatig 'in the picture' gebracht. Na verloop van enkele maanden is het de bedoeling om de campagne, met de steun van minister Sauwens en de Vlaamse verkeersmaatschappij (de Lijn) naar het breder publiek uit te breiden. Met dank van onze firma.

Luc Goeteyn

*Ben jij milieubewust en rij je met de auto? Dan is het ogenblik aangebroken om je engagement te bewijzen. **Vraag snel een gratis informatiepakket aan bij de Bond Beter Leefmilieu.** Daarin vind je een deelnemersformulier om ook echt minder te gaan rijden en de Vlaamse kilometerteller van gespaarde kilometers te laten aantikken. Schrijf naar :*

*Bond Beter Leefmilieu
HALVEER - actie
Luxemburg-sstraat 23/5
1040 Brussel*

*Bellen kan ook:
02/514.05.00.*

*Wie er even bij stilstaat, vindt zeker en vast een heleboel mogelijkheden om minder te rijden.
DOEN !*

SORRY, VAARWEL EN WELKOM

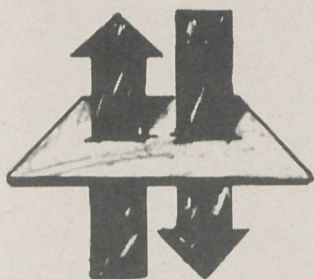
Door de noodzakelijke overbrugging van het redaktiesekretariaat van Milieurama (wegens de wisseling van eindredakteurs) en door de feestdagen, is Milieurama van december 1990 niet tijdig kunnen verschijnen. BBL wenst zich hiervoor uitdrukkelijk bij haar lezers te verontschuldigen. De Bond wil van de gele-

genheid gebruik maken om haar ex-redaktiesekretaris Bert ESKENS, die de jaargangen 1989-1990 van Milieurama heeft 'gemaakt', en die eind '90 het sekretariaat heeft verlaten, hartelijk te danken voor zijn niet-aflatende inzet en grote creativiteit. Onder de eindredactie van Bert groeide Milieurama verder uit tot een

levendig blad met grote wetenschappelijke waarde. De nieuwe BBL-redaktiesekretaris en tevens eindredakteur van Milieurama wordt de germanist Bart BOETS (*Lommel, 1966) die als gewetensbezwaarde zijn burgerdienst vervult bij de Bond. Wij wensen Bart een leuke tijd toe op de Bond. BBL rekent op hem om de

kwaliteit van Milieurama nog op te drijven en om, rekening houdend met de resultaten van de recente lezersenquête, tekst en lay-out waar nodig te verfraaien. Je kan dus voortaan je opmerkingen, suggesties en grieven over Milieurama bij Bart Boets kwijt.

(BDC)

LEDENBLAD

De democratie viert hoogtij bij MILIEURAMA. Uw lijfblad heeft namelijk het advies van haar lezers (via de enquête) ter harte genomen. Zo vloeide uit de roep om meer informatie over onze leden deze (nieuwe) rubriek voort. Het wil een podium zijn voor al de ledenverenigingen van Bond Beter Leefmilieu. Op-roepen tot acties, verslag-gevingen van die acties, eisenpakketten, alternatieve voorstellen, standpunten, suggesties, noem maar op; het kan er allemaal in. Maar het is misschien om te beginnen wel handig om de meer dan zestig verenigingen, die bij Bond Beter Leefmilieu-Vlaanderen zijn aangesloten, eens in herinnering te brengen.

WWF-LUCHTBALLON

Half december zijn twee Belgische ballonvaarders er als eersten in geslaagd om met een warmeluchtballon vanuit Tanzania de Kilimanjaro (met zijn 5.895m de hoogste berg van Afrika) over te vliegen. 'Operatie Kilimanjaro' werd op touw gezet door het Wereld Natuur Fonds (WWF) in samenwerking met o.a. de BRT (TV1). Met de opbrengsten van deze wereldprimeur zal WWF in Tanzania projecten steunen ter bescherming van de olifant.

Op 10 december jl. werd een eerste poging ondernomen, maar die strandde door sterke winden op grote hoogte. Maar op de bewuste woensdagmorgen was het dan toch zover : na een vlucht van amper een uur

kwam per radio de bevrijdende juichkreet "Ik vlieg over de Kibo (de top), het is gelukt!"

Nadat de operatie tot een succesvol einde was gebracht, ging de bemanning de Tanzaniaanse parken overvliegen waarbij de prachtige natuur vanuit hun geprivilegieerde 'observatiepost' gefilmd werd. Speciale aandacht werd daarbij besteed aan de Afrikaanse olifant, die het de laatste decennia zwaar te verduren kreeg omwille van stroperij. Waar er tien jaar geleden op het zwarte kontinent nog zo'n 1.200.000 dieren de savannes doorkruisten, is dat aantal momenteel tot de helft teruggelopen. In Tanzania is de situatie nog het alarme-rendst : het aantal slonk er van 200.000 in 1981 tot slechts 60.000 in 1989.

WWF is reeds jaren actief betrokken bij de redding van deze imposante viervoeter. Bijzonder veel energie en aandacht gaan naar de opleiding en uitrusting van de parkwachters, die de strijd tegen de stroopers moeten aanbinden. WWF was dan ook ten zeerste verheugd met het prachtige resultaat van deze uniek onderneming.

NATUURRESERVAAT DE BLANKAART

Het aktiecomitee Leefbare Westhoek en Natuurreservaten vzw zijn van mening dat de doortrekking van de A19 letterlijk van de baan moet worden geveegd. De autoweg A19 werd oorspronkelijk gepland tussen Kortrijk, Ieper en Veurne,

>nationale verenigingen:

ATB De Natuurvrienden
BIRO (Werkplaats voor Bewoners In de Ruimtelijke Orde-ning)
BNVR (Belgische Natuur- en Vogelreservaten)
BTTB (Bond van Trein-, Tram- en Busgebruikers)
CVN (Centrum voor Natuurbeschermingseducatie)
De Wielewaal
Elcker-Ik Milieu
Greenpeace Belgium
JNM (Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming)
KMDA (Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde van Antwerpen)
Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels
Milieucel van de Vlaamse Vereniging van Hengelsport-verbonden
Nationaal Verbond voor Natuurbescherming
Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedschoon
Nationale Kampanje Bescherming Roofdieren

Plattelandsontwikkeling
Taxistop
VELT (Vereniging voor Ekologische Leef- en Teeltwijze)
Verbruikersunie
Vlaams Geneesherenverbond
VVIA (Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie)
Vita Vitalis
Werkgroep Technologie
Werkgroep Water
WWF-Vlaanderen (Wereld Natuur Fonds)
VZW Komaan

>provincie Antwerpen:

ALR (Aktiegroep Leefmilieu Rupelstreek)
Benegora België
Milieu Overleg Kempen
Red de Voorkempen
VAL (Verenigde Aktiegroepen Leefmilieu)
VAN (Verenigde Aktiecomitees Netevallei)
Vereniging voor Natuuredukatie Antwerpen

maar is nog maar voltooid van Kortrijk tot Ieper.

De doortrekking van de A19 tot in Veurne loopt volgens de huidige plannen dwars door het sinds eeuwen onaangetaste landschap van Lampernisse en door de IJzervallei. Men moet zich daarbij realiseren dat de overbezetting op de weg Ieper-Veurne beperkt blijft tot enkele zonnige zomerse zondagen. De IJzerbroeken zijn bovendien nationaal en internationaal beschermd. Als open ruimte en als valleigebied is de zone van uitzonderlijke betekenis. De IJzerbroeken oefenen in herfst, winter en voorjaareen grote aantrekkingskracht uit op water- en waadvogels van diverse pluimage. Tijdens het broedseizoen is de IJzervallei van grote betekenis voor vogelsoorten die vrijwel overal achteruitgaan. In de waterrijke biotopen vinden ook zeer zeldzame moeras- en waterplanten een geschikte groeiplaats. De landschappelijke en ekologische waarde en het homogeen agrarisch karakter van het gebied pleiten

dus voor het afschaffen van het traject Ieper-Veurne van de A19, omdat het niet alleen onaanvaardbaar zou zijn, maar ook zinloos. Temeer daar er verschillende alternatieven voorhanden zijn (zie daarvoor 'West-Vlaanderen 2000' van het West-vlaams Economisch Studieburo).

Op het moment dat de problematiek van het milieu en de open ruimte brandend aktueel is, is de tijd rijp om de plannen voor een autoweg doorheen de IJzervallei definitief op te bergen. De beleidsverantwoordelijken moeten dan ook werk maken van de schrapping van de A19 uit het gewestplan.

NATUUR 2000

De leden van de Vlaamse Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubehoud "Natuur 2000" hielden een ludieke actie om te protesteren tegen het gebruik van wegwerpverpakkingen in de dranksector, in ons land voornamelijk gemaakt uit Polyetheentereftalaat (PET)

en Polyvinylchloride (PVC). Het gevaar van plastic schuilt hem vooral in de scheikundige samenstelling. Bij de produktie worden vele gevaarlijke stoffen gebruikt (bv. chloorgas) en komen tevens giftige afvalstoffen vrij. Bij de verbranding of in de bodem komen giftige stoffen vrij zoals koolstofmonoxide, stikstofoxiden, zoutzuur, dioxine en gevaarlijke cadmium- en kwikverbindingen. Vooral PVC is een grote boosdoener. Bij het storten nemen de plastic flessen en andere plastics veel ruimte in. Natuur 2000 vraagt dan ook dat er in het MINA-afvalstoffenplan meer aandacht wordt besteed aan afvalpreventie. Zo vraagt de vereniging konkreet om voor de flessen een statiegeldsysteem in te voeren, aangezien een efficiënte recycling mogelijk is. Om hun aktie kracht bij te zetten stuurden ze een pakket met tientallen van de gewraakte PET- en PVC-flessen naar Minister van Leefmilieu Theo Kelchtermans.

FIETSOVERLEG VLAANDEREN

"De jaren negentig moeten fietsjaren worden!" Zo formuleerde Joost Van Damme, de koördinator van het Fietsoverleg Vlaanderen het bij de voorstelling van de 'Fietskampanje 1991'. Die kampanje ging van start onder het motto "U bent niet dronken, wij rijden dubbel" te Gent op 5 januari jl. Op 6 april volgen Avelgem, Zwevegem en Kortrijk.

Maar één van de hoogtepunten van de kampanje worden zeker de KWB-fietselingen, die op 5 mei in heel Vlaanderen worden gehouden. Die dag wordt in Brussel ook de "Binnenband" verreden. Dat moet immers de tegenhanger worden van de Gordel, maar dan binnen de Brusselse stadsgrenzen.

Op 18 mei krijgt Antwerpen zijn tweede "fietseling". En zo gaat dat programma nog een heel jaar door met initiatieven in het najaar in o.m. Brugge, Leuven, Halle en Temse.

Samenstelling: Bart Boets

>provincie Brabant:

Federatie Leefmilieu Hageland
Natuur en Landschap
Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud
Zenne en Zoniën

>provincie Limburg:

ISIS
MAMA (Maaslandse Milieu-aktie)
NAL (Natuurbeschermingsaktie Limburg)
NAL Midden-Limburg
Orchis

>provincie Oost-Vlaanderen:

Aktiegroep ter Beveiliging van het Leefmilieu op de Linkeroever
Durme vzw
FMG (Federatie Milieubescherming van het gewest Gent)

Stichting Omer Wattez

>provincie West-Vlaanderen

Miliefederatie Brugge-Oostkust
Stichting Noordzee

>adviserende leden:

EMABB
Evergreen
De IJsvogel
Groenkomitee Maldegem
Groenkomitee Soetendaele
Groep Leefmilieu Klein-Brabant
Leefmilieu Roosdaal
VIWEL
De Volkshogeschool
Werkgroep Hobokense Polder
Werkgroep Natuurbehoud Linkeroever
Westels Aktiekomitee Leefmilieu

P R I J K B O R D

ALFABETISERING

Op 19 februari 1991 gaat alweer de **6de Dag voor Mundiale Vorming** door. Dit schooljaar valt de Dag samen met de slot-manifestatie van het Internationaal Jaar van de Alfabetisering (IJA) in Vlaanderen, vandaar het thema 'alfabetisering'. Met dit initiatief krijgen de leerkrachten een extra kans om in de week van 18 tot 22 februari onze jeugd te leren "leven zonder grenzen". Immers 98% van de analfabeten leven in de "derde wereld"...

Voor de eerste maal wordt naar aanleiding van deze Dag voor Mundiale Vorming aan **leerkrachten** een **pakket** aangeboden. De hoogste klassen van het sekundair onderwijs bereidden volop de 'Boodschap van de Jeugd' voor. Hier werkt men rond mundiale thema's als solidariteit, bezorgdheid om het milieu, multikulturele samenleving en de prijs van de democratie. De andere doelgroepen krijgen een informatiepakket met o.a. een lesbrief van de Verenigde Naties en een onderwijsdossier van UNICEF.

Leerkrachten en andere mundialisten kunnen voor meer informatie terecht bij :

Werkgroep Mundiale Vorming
Vlasfabriekstraat 11
1060 BRUSSEL
02/539.26.20

ZUIVERENDE MOERASSEN

In Nederland is er een rapport verschenen over de huidige stand van zaken omtrent **waterzuivering** met behulp van moeras-

sen. Moerassen kunnen de kwaliteit van water immers verbeteren door biologische, chemische en fysische processen. Zo worden zuiveringsmoerassen in Nederland toegepast voor zuivering van water afkomstig van afgelegen recreatieterreinen, industrieel en stedelijk afvalwater en water afkomstig van rioolwaterzuiveringsinstallaties. In het rapport worden overzichten gegeven van de **werkzame processen** en van **wiskundige modellen** die op zuiveringsmoerassen van toepassing zijn, alsook recente ervaringen met verschillende doeleinden en perspectieven voor kansrijke toepassingen. Het rapport kost 27,50 gulden. Voor inlichtingen en/of bestellingen moet men zich wenden tot het sekretariaat van de :

Vakgroep Botanische Oekologie en Evolutiebiologie (Rijksuniversiteit Utrecht)
Lange Nieuwstraat 106
3512 PN UTRECHT
(Nederland)
0031-30/39.45.15

B.E.R.I.-OGRAFIE

Volume 21 van de 'Belgian Environmental Research Index' (B.E.R.I.) is zopas verschenen. De B.E.R.I. is een **lopende bibliografie** die de Belgische wetenschappelijke en technische literatuur in verband met het leefmilieu signaleert. Hierin worden de pertinente artikels uit de 150 belangrijkste Belgische tijdschriften geselecteerd. Publicaties van Belgische auteurs in het buitenland worden eveneens opgespoord en vermeld. Ook Belgische boeken, rapporten, kongresverslagen, oktrooien en normen

worden opgenomen. Deze uitgave bevat de volgende hoofdstukken : water-, lucht- en bodemverontreiniging, geluidshinder, vaste afvalstoffen, toxische produkten, radio-activiteit, urbanisatie en ruimtelijke ordening. Volume 21 heeft betrekking op publikaties van het jaar 1989 en bevat 1203 referenties (266 blz). Deze uitgave kan bekomen worden voor de prijs van 250 BF bij de :

Koninklijke Bibliotheek
Dienst Leefmilieu - NCWTD
Keizerslaan 4
1000 BRUSSEL

HINDEREND GELUID

Bij Info Jeugd Nationaal verscheen een nieuwe folder die de titel '**Geluidshinder**' meekreeg. Deze infolder gaat over ongewenst geluid en over de middelen om je ertegen te verweren. Eerst wordt er een overzicht gegeven van de wetgeving op de geluidshinder. Hierbij besteedt de folder bijzondere aandacht aan de geluidshinder door elektronisch versterkte muziek in openbare of private inrichtingen. Daarna volgt een uitgebreid hoofdstuk over hoe je te verweren tegen geluidshinder, gaande van een vriendelijk praatje tot gerechtelijke stappen. Tenslotte wordt ook ingegaan op de wetgeving omtrent geluidshinder door hinderlijke bedrijven. Deze knap ogende infolder kan verkregen worden tegen een prijs van 100 BF (+25 BF verzendingskosten) bij :

Info Jeugd Nationaal
Prinsstraat 15
2000 ANTWERPEN
03/231.07.58

WONINGBOUW EN MILIEU

De Nederlandse Stichting Milieubewustzijn heeft de brochure '**Woningbouw en Milieu**' uitgebracht. Deze brochure heeft als doel zowel architect, bouwondernemer als kandidaat-bouwer een beter inzicht te verschaffen over de milieueffekten van zowel de gebruikelijke bouwstoffen als de konstruktietodes. Op basis van een studie van de Universiteit van Amsterdam en de Technische Universiteit Eindhoven worden de milieueffekten van een dertigtal bouwmaterialen beoordeeld. Zowel de effecten van de grondstofwinning en materiaalafabrikatie als de effecten tijdens het gebruik of in de afvalfase, komen aan bod. Dit leidt tot een ganse reeks tips en aanbevelingen.

Specifieke aandacht gaat ook naar het gebruik van recyclageprodukten als afvalgips, metselwerkpuin e.d. als bouwmaterialen. Tenslotte worden ook tips gegeven over de te verkiezen bouwtechnieken. Energieverbruik, vochtvoorkoming en minimale afvalproduktie zijn hierbij de kriteria.

Bond Beter Leefmilieu zorgt voor de verdeling van deze brochure (28 blz) in België. Ze is echter bijna uitgeput. Voor 100 frank word je een gekopieerd exemplaar opgestuurd. (BW)

EEN EEUW LANDBOUWERS

Onlangs is bij EPO een nieuw boek verschenen met de titel '**100 jaar Boeren**' over het honderd-jarig bestaan van de Boerenbond. Men blijft in

dit dossier eens kritisch stilstaan bij deze feesteling. De Boerenbond, vervloekt door de ene, de hemel ingeprezen door de andere, groeide in al die jaren uit tot één van de machtscentra van ons land. Haar eeuwfeest is voor de auteurs een ideale gelegenheid om het resultaat eens onder de loop te nemen van **100 jaar landbouwbeleid** voor de boer, de konsument en het milieu. Daaruit bleek dat de Boerenbond voorwaar een efficiënt draaiend en rendabel bedrijf is. Dit leverde binnen de korporatie een aantal winnaars op (vooral de agrobusiness en de bankiers), maar ook een aantal verliezers (vooral de middelgrote en kleine boeren). Daarnaast bleek er eveneens een negatieve impact te zijn van het gangbare landbouwmodel op het milieu en de derde wereld.

Als nawoord krijgen de lezers nog een kritische reflectie voorgeschoteld van Sicco Mansholt en een interview met Jan Hinnekens.

Dit dossier is een echte aanrader voor iedereen en een 'must' voor eenieder die interesse heeft voor de landbouwproblematiek, al was het alleen maar omdat één van de auteurs onze eigenste Luc Goeteyn is. Naast hem werkten ook Jan Aertsen, Daniël Demblon, Geert Groessens en Bodgan van Doninck eraan mee.

Dit controversieel boek over (van?) de eeuw telt 220 blz. en kan tegen 598 BF bekomen worden bij de Bond Beter Leefmilieu, maar ook in de boekhandel. Indien het je dan nog mocht ontglippen, kan je steeds terecht bij :

EPO
Lange Pastoorstraat 25-27
2600 BERCHEM (Antwerpen)
03/239.68.74

DE AFVAL EN HET CAHIER

Half januari werd ons Afvalcahier voorgesteld aan de pers. Dit cahier van Bond Beter Leefmilieu is tot stand gekomen naar aanleiding van het openbaar onderzoek rond het OVAM Ontwerp-afvalstoffenplan 1991-1995. Ons vijfde cahier (37 blz) bevat een korte samenvatting van het Ontwerp-afvalstoffenplan, en schetst meer in het bijzonder de huidige afvalsituatie, de aard en hoeveelheid van de verschillende afvalsoorten en de bestaande verwijderingsinfrastructuur (deel 1). Deel 2 behandelt het ontwerpplan zelf, met name de doelstellingen en de maatregelen voor de planperiode 1991-1995. In deel 3 wordt dan de kritiek van de milieubeweging verwoord (o.a. de onaanvaardbaarheid van de optie verbranding). Deel 4 schetst tenslotte de door de milieubeweging gewenste aanpak (o.a. bevorderen van preventie en rekuperatie, ingrijpen in de produktieketen en de afbouw van afvalverbranding en storten). Het afvalcahier is niet alleen bedoeld om een weerslag te zijn van wat vorig jaar rond de **afvalproblematiek** is gebeurd : het wil ook een goed instrument zijn om toekomstige plannen i.v.m. afvalbeheer te toetsen aan de visie van de milieubeweging. Interesse ? Voor 150 luttele franken kan je het cahier bekomen op het bekende adres van de Bond.

DE AUTOMOBILITEIT EN HET CAHIER

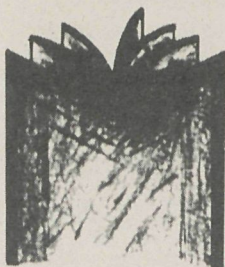
Gelijktijdig met het afvalcahier werd het zesde cahier voorgesteld rond **automobiliteit**. Het rijden met de auto lijkt een onbeheersbaar milieuprobleem, maar met deze brok informatie worden andere mogelijkheden geboden. Samen met dit cahier startte ook de campagne 'Halveer het autoverkeer' van de Bond Beter Leefmilieu (zie Frontlijn).

Eerst wordt de belangrijkste milieuschade toegelicht die de auto veroorzaakt, naast enkele voorspellingen voor het jaar 2000. Daarna worden de doelstellingen vanuit ekologisch perspectief naar voor geschoven met betrekking tot die milieuschade. Vervolgens wordt voor een duurzame mobiliteit gepleit en worden enkele fiskale instrumenten voorgesteld.

Uiteindelijk gaat men uitvoerig in op de alternatieven voor het autorijden. Daarin schetst men hoe je praktisch minder met de auto kan rijden. In de bijlage vind je nog het commentaar van KOMIMO (Komitee Milieu Mobiliteit) op het Verkeers- en Vervoersplan Vlaanderen.

Ook dit cahier kost amper 150 BF en telt 57 blz. Je kan het verkrijgen op het intussen wel overbekende adres. Waar wacht je nog op ?

Samenstelling: Bart Boets

Boek en Milieu

De riolering en het milieu, van Fons Oremus, uitgegeven bij de Nederlandse Vereniging voor Afvalwaterbehandeling, p/a Dienst RWA, ir. J. Weenink kamer 4.108, Wibautstraat 3, NL-1091 GH, Amsterdam; 1990, 112 p., met foto's, gebonden, ISBN 90-9003528-1, 25 gulden (verzendingskosten niet inbegrepen);

Het boek kwam tot stand door gesprekken met diverse vertegenwoordigers van het rioolbeheer. Zowel de geschiedenis van het riool, de rol van de overheid en de universiteiten als inspektienormen, milieu- en materiaalaspecten worden besproken. Daarnaast zet men de aanpak van een aantal Nederlandse gemeenten op een rijtje.

Klein Belgisch bestiarium, door Jan Desmet, uitgegeven door EPO, Lange Pastoorstraat 25-27, 2600 Berchem, 1990, 68 p., met tekeningen, ISBN 90-6445-520-1, 395 fr., boekhandel.

Dit leuke boekje gaat over de controversiële relatie van de doorsnee-Belg met dieren, zowel vroeger als nu. Om een voorbeeld te geven: hoe komt het dat de Belg alles over heeft om zijn huiskat een goed leven te bezorgen, terwijl de wilde kat nog altijd niet voldoende beschermd is?

Calha Norte en de Indianen van Noord-Brazilië, van Daniël De Vos, uitgave van K.W.I.A. vzw, Lange Lozanastraat 14, 2018 Antwerpen, tel. 03/322.09.69, 1990, 78 p., geïllustreerd.

In de reeks "Inheemse volkeren vandaag" verscheen dit eerste werkje dat de huidige situatie van de Waimiri-Atroari, de Yanomani en de Tikuna schetst. Deze inheemse volkeren worden immers bedreigd door de ontsluiting van hun leefgebied, opgezet door de Braziliaanse overheid.

De manager en het milieu: alleen de schoonste bedrijven zullen overleven, K.F. van der Woerd, F.H. Oosterhuis en H. Verbruggen; Instituut voor Milieuvraagstukken, bestellen bij Vrije Universiteit Boekhandel, De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam, tel. 00/31/20/5482654; 1990, 59 p., ISBN 90-6256-924-2, 25 gulden.

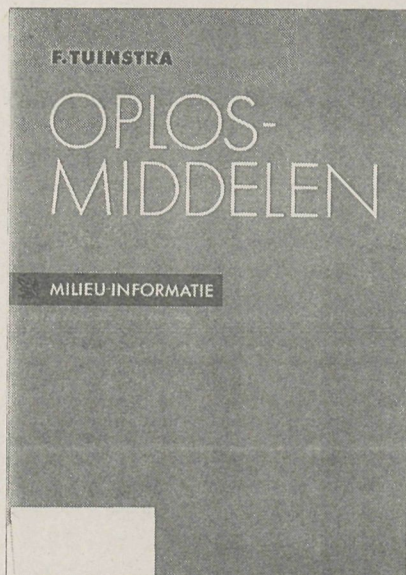
Milieubekommernis integreren in het bedrijfsmanagement wordt een uitdaging voor de toekomst. Zeven bedrijven met een milieuzorg-systeem, uit verschillende takken, worden doorgelicht. Het voldoen aan de overheidsnormen is goed ontwikkeld maar de zorg voor preventie is nog ondermaats.

Oplosmiddelen, van F. Tuinstra, uitgegeven bij Boom, verdeeld door Denis & Co, Sterckshoflei 28-30, 2100 Antwerpen, tel. 03/321.38.52; 1990, 77 p., genaaid, ISBN 90-6009-951-6, 450 fr., boekhandel.

In de reeks "Milieu-informatie" verscheen een inleiding over organische oplosmiddelen. Vooral de relatie oplosmiddelen en gezondheidseffecten bij schilders, drukkers, autospuiters en andere beroepsmensen krijgt de meeste aandacht.

Uitgebeend en ingeblikt, van de Stichting Rekreatie, Postbus 80547, NL-2508 GM Den Haag, tel. 00/31/70/3500 111; 1990, 110 p., genaaid, ISBN 90-70368-13-7, 25 gulden (inkl. verz. kost).

Dit werkje wil bijdragen aan de discussie over de problematiek van de automobiliteit t.a.v. de rekreatie. De grootste aandacht gaat nog altijd naar de effecten van het woon-werkverkeer terwijl het rekreatieverkeer vermoedelijk een grotere impact heeft. Hoe kan de rekreatie tot minder autogebruik aangemoedigd worden?

Van keukenzout tot gifcocktail, van W. Berends en D. Stoppelenburg, uitgegeven door Waddenvereniging en Vereniging Milieudefensie, Damrak 26, NL-1012 LJ Amsterdam, tel. 00/31/20/221 366; 1990, 60 p., 20 gulden (inkl. verz. kost) overmaken op gironr. 1995200 van Uitgeverij Milieudefensie o.v.v. "Chloornota".

Als gevolg van de discussie over CFK's, chloorbleekmiddelen en PVC, wil men in Nederland de bron van verontreiniging aanpakken. Daarvoor zou het gebruik van chloor en dus ook de chloorchemie drastisch moeten verminderen.

Chico Mendes en de dood van het regenwoud, van Andrew Revkin, uitgegeven bij Bruna bv te Utrecht, verdeeld door Standaard Uitgeverij, Belgiëlei 147a, 2018 Antwerpen, tel. 03/239.59.00; 1990, 271 p., ISBN 90-229-7921-0, 595 fr., boekhandel.

Biografie van Chico Mendes, Braziliaans rubberapper die eind 1988 vermoord werd vanwege zijn verzet tegen de ontbossing van het Amazonewoud.

Zwartboek over het nucleaire tijdperk, van Greenpeace, uitgegeven bij M & P, verspreid door Standaard Uitgeverij (adres zie boven), 1990, 379 p., ISBN 90-6590-405-0, 595 fr., boekhandel.

Na een inleiding over de gevolgen van nucleaire straling en de werking van kernreactoren volgt een gedetailleerde geschiedenis van de problemen rond kernenergie, van de jaren '40 tot nu. Een verslag van kernongevallen en atoomwapens met oog voor de geheime sfeer rond deze gebeurtenissen.

Kursus Natuur en Milieu, van de Stichting Milieu-Edukatie en het Instituut voor Natuur-

beschermingseducatie IVN, Postbus 20123, NL-1000 HC Amsterdam, 020/228 115; 1990, ringmap, ISBN 90-70168-21-9, 50 gulden.

Deze basiskursus 'natuur en milieu voor volwassenen' bestaat uit een handleiding, een reeks activiteiten die aansluiten op de directe leefomgeving, werkbladen om te kopiëren, en bijlagen met foto's en een milieuspel. Er zijn vijf thema's: natuur, voedsel, schoonmaken, vervoer en afval. Een praktische cursus met lage drempel.

Bodemsanering van bedrijfs-terreinen, van J. Verschuren, te verkrijgen bij Uitgeverij Misset, Groep Milieu, Postbus 39, NL-6500 AA Nijmegen, tel. 00/31/80/232 203; 1990, 141 p., genaaid, ISBN 90-9003485-4, 39,50 gulden.

Dit praktische handboek is bedoeld voor ondernemingen die met bodemverontreiniging gekonfronteerd worden. Wanneer saneren, hoe de grond verwerken, wat zijn de kosten en de wetgeving terzake?

Weliswaar op het Nederlandse model gebaseerd, is het boek ook hier bruikbaar.

Milieubelangen en milieunormen in het privaatrecht, door René van Acht, uitgegeven bij de Stichting Ars Aequi, Postbus 1043, NL-6501 BA Nijmegen, tel. 00/31/80/224 441; 1990, 58 p., genaaid, ISBN 90-6916-069-2, 12,50 gulden.

Dit juridisch werkje gaat dieper in op de rechtspraak van de burgerlijke rechter in Nederland in de periode 1970-1990. Daarbij gaat de aandacht vooral naar de positie van de milieubeweging.

Ontgronden in een duurzaam ontwikkelingsperspektief, van P. Ike en redactie van B. van der Moolen, uitgave van Geo Pers, Postbus 2230, NL-9704 CG Groningen, 1990, 148 p., genaaid, ISBN 90-71971-24-4; 32,50 gulden (ekskl. verz.kost).

Dit boek vestigt vooral de aandacht op ontgronding en ruimtelijke ordening in onze dicht bevolkte streken. De lokatiekeuze is erg belangrijk met het oog op de nabestemming van de gronden.

Verdwijnt de auto?, van Roel de Jong, uitgegeven bij het Davidsfonds, Blijde Inkomststraat 79, 3000 Leuven, tel. 016/22.18.01; 1990, 218 p., genaaid, met uitgebreide literatuurlijst, 595 fr.

Het massale gebruik van auto's vertoont milieu-effecten waarvan de meeste mensen zich nauwelijks bewust zijn. Willen we zorgen voor de welvaart en gezondheid van de volgende generaties, dan moet deze tendens teruggedroefd worden. Dat is de teneur van het boek waarin de auteur de problemen en eventuele oplossingen kritisch doorlicht. Met vele voorbeelden uit het buitenland. Het is helaas ook zijn testament geworden.

De bevoegdheden inzake milieubeheer, door L. Lavrysen, E. Orban de Xivry, M. Herbiet en

J.-P. Hannequart; *verschenen bij Story Scientia, de Jamblinne de Meuxplein 34-35, 1040 Brussel, tel. 02/736.89.80; 1990, 317 p., genaaid, ISBN 90-6439-628-0, 2750 fr. (1650 fr. voor leden).*

Dit juridisch werk van de Belgische Vereniging voor Milieurecht vzw behandelt uitgebreid de bevoegdheidsveranderingen sinds de tweede fase van de staatshervorming met de nadruk op milieugebied. Daarna komen drie Franstalige stukken met als onderwerpen: het arbitragehof en het milieurecht, de interne markt en het milieu, en tenslotte de Europese markt en het milieu.

Het broeikasfeffect, erop of eronder; uitgave van Stichting Natuur en Milieu en Vereniging Milieudefensie (adres zie boven), 1990, 53 p., 25 gulden (inkl. verz.kost) overmaken op rek.nr. 1995200 van Uitgeverij Milieudefensie.

Nederlands rapport over de aanpak van het broeikasfeffect door middel van verminderde uitstoot van CO₂. Na een analyse van de problematiek volgt een studie over energiebesparing in diverse maatschappelijke sectoren. Het rapport eindigt met beleidsaanbevelingen voor de toekomst.

Alternatieven voor PV(D)C-verpakkingen, van Uta Fromm en A. van de Vusse, uitgegeven bij Wetenschapswinkel TU Delft, Kanaalweg 2b, NL-2628 EB Delft, tel. 00/31/15/781 777; 1990, 24 p., 5 gulden (inkl. verz.kost).

Gezien de gevaren van de productie en verwerking van PVC-verpakkingen, wordt door de Nederlandse milieubeweging geopteerd voor vervanging van PVC door meer milieuvriendelijke producten.

In hoeverre zijn deze alternatieven al verkrijgbaar? In deze brochure wordt hierop een antwoord gegeven door de verpakkingen per sektor te bekijken.

Cadmiumbeleid: van verbieden naar beheersen, uitgave van de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne CRMH, Commissie Lange Termijn Milieubeleid, Postbus 90740, NL-2509 LS 's Gravenhage, tel. 00/31/70/347 23 51; 1990, 34 p., gratis zolang de voorraad strekt.

Om milieuverontreiniging en grondstofbesparing te verkrijgen, kan men proberen om de stofkringloop te sluiten. Met cadmium is dit evenwel moeilijk omdat het als bijproduct van de zinkproductie in omloop komt. Daarom moet voor cadmium een andere strategie gevolgd worden die in dit rapport wordt uitgelegd.

Het milieu: denkbeelden voor de 21ste eeuw, van de Commissie Lange Termijn Milieubeleid CLTM, uitgegeven door Kerckebosch bv, Postbus 122, NL-3700 AC Zeist, tel. 03404/21444; 1990, 626 p., genaaid, ISBN 90-6720-091-3; 49,50 gulden.

De CTLM is een nieuwe commissie van het Nederlandse milieuministerie die zich in het bijzonder toelegt op het milieubeleid in de 21ste eeuw. Een hele reeks denkbeelden van deskundigen over alle milieufactetten leiden tot de konklusie dat duurzame ontwikkeling en een hoopvolle toekomst slechts mogelijk is als we definitief een andere weg opgaan.

Leefmilieu in België nu en morgen: statusrapport 1990. Op initiatief van staatssecretaris voor leefmilieu Miet Smet samengesteld door het I.H.E. en het Ministerie van Volksgezondheid, 1990, 395 fr. overschrijven op rek. nr. 000-0014702-55 van I.N.B.E.L.

Dit lijvig rapport over de huidige toestand van het leefmilieu in België is ingedeeld in de kompartimenten lucht, water, afval, lawaai, ra-

dio-activiteit, zeewater, bodem en technologische risico's. Jammer dat nog steeds deze klassieke indeling gehanteerd wordt. Na het Minaplans van gemeenschapsminister Kelchtermans nu opnieuw een gelijkaardig rapport met cijfergegevens.

1992 en het leefmilieu in België, rapport opgesteld ter voorbereiding van de Ronde Tafel van 9/11/1990, van de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, Brusselse Raad voor het Leefmilieu, Inter-Environnement Bruxelles en Inter-Environnement Wallonie. Verkrijgbaar bij BRAL, Naamsestraat 9, 1000 Brussel, tel. 02/511.32.69.

In dit rapport wordt de Europese eenmaking getoetst aan het leefmilieu in België, meer bepaald op de aspecten industrie, transport, energie, afval, landbouw en ruimtelijke ordening. Na een hoofdstuk beleidsinstrumenten volgen de standpunten van de gewesten en de beroepsverenigingen.

De in deze rubriek opgenomen publicaties zijn, tenzij vermeld, niet verkrijgbaar bij de Bond Beter Leefmilieu. Ze kunnen wel geraadpleegd worden in onze milieubibliotheek (Luxemburgstraat 20, 1040 Brussel, tel. 02/514.01.70). Openingsuren: maandag, dinsdag en woensdag, telkens van 9 tot 17 uur.

Gelieve de boeken te bestellen via de betreffende uitgeverij of de boekhandel: adres, telefoon, prijs en eventueel rekeningnummer worden telkens vermeld. Steeds de titel van het gewenste boek aanduiden, indien men via een rekeningnummer bestelt!

Vele van de Nederlandse uitgaven zijn verkrijgbaar bij Stichting Milieubook, Henri Polaklaan 42, NL-1018 CT Amsterdam, tel. 00/31/20/24.49.89.

De goedkoopste manier om een boek in het buitenland te bestellen is per internationale postwissel. Formulieren hiervoor zijn in de postkantoren verkrijgbaar.

Artikelen- en boekenlijsten zijn te bekomen aan 10 fr/blz (+ 100 fr forfait). Fotokopies kosten 5 fr/stuk.

HERPETO-PUZZEL

Met behulp van de hieronder gegeven lettergrepen kunnen de namen van 20 amfibieën en reptielen gevormd worden. Bij de juiste oplossing vormen de beginletters van boven naar beneden gelezen de naam van een vooral in Oost- en West-Vlaanderen algemeen voorkomende vertegenwoordiger van de herpetofauna met een helder oranje buik. Met die naam kan je een boekenpakket winnen indien je die opstuurt naar : MILIEURAMA-Puzzel, Luxemburgstraat 23/5 te 1040 Brussel. Maar dan wel voor 1 maart 1991, als het kan.

Lettergrepen :

A/A/AAL/AAN/AD/AL/BA/DA/DAS/DER/DER/DER/DIK/DIS/E/EI/EN/ER/GA/GA/GE/GEN/GU/HA/JA/KON/KOP/LA/LE/LE/LI/MAM/MAN/ME/NA/NA/NA/NIJL/PAD/PAD/PY/RA/RAAN/RE/SA/SA/SCHILD/SCHILD/SLANG/TEL/TER/THON/TI/TJAK/TJI/TOR/VA/VER/VORS/VRE/WORM

1. Inheemse gifslang (5 letters)	
2. Kamhagedis (7)	
3. Wurgslang (6)	
4. Hagedis (gewestelijk) (7)	
5. Brilslang, kobra (4)	
6. Ondergronds levend reptiel (11)	
7. Waterboa (8)	
8. Huisgekko (7)	
9. Afrikaanse keeltandslang (10)	
10. Luidruchtige groefkopadder (10)	
11. Gepantserd reptiel (9)	
12. Amerikaanse krokodil (9)	
13. Groot, in zee levend reptiel (14)	
14. Diktongige hagedis (5)	
15. Zeer giftige Afrikaanse slang (5)	
16. Noordamerikaanse watersalamander (13)	
17. Zeer grote, Afrikaanse hagedis (9)	
18. Kikkervisje (6)	
19. Californische, longloze salamander (8)	
20. Boomkikker (9)	

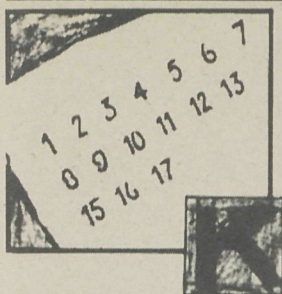
Oplossing van het november-nummer:

1. Sperwer; 2. Pinguïn; 3. Reiger; 4. Ikstern; 5. Nandoe; 6. Kondor; 7. Havik; 8. Ara; 9. Albatros; 10. Nachtegaal; 11. Roerdomp; 12. Ibis; 13. Ekster; 14. Toekan; 15. Zwaluw; 16. Arend; 17. Nachtzwaluw; 18. Grutto; 19. Emoe; 20. Roodborstje.

De door ons gezochte en bij ons schaars voorkomende broedvogel is de 'sprinkhaanrietzanger'.

Uit de binnengekomen juiste oplossingen koos de spreekwoordelijke onschuldige hand Fernand Van Ginderen uit Berchem. Hij zal binnenkort een boekenpakket ontvangen. Proficiat Fernand !

Dirk Serneels

KALENDER

GEWELDLOZE OPVOEDING

Het Forum voor Vredesaktie organiseert in dit jaar een aantal kursussen rond het thema geweldloosheid. De eerstkomende cursusreeksen gaan over **geweldloze opvoeding in de kleuterklas en in de lagere school**. Immers, mensen uit het onderwijs worden vaak geconfronteerd met kliekjesvorming, pesterijen, vernederingen en dergelijke tussen de kinderen onderling. In deze kursussen wordt nader ingegaan op de manier waarop men met deze vormen van geweld kan omgaan en wat het betekent om kinderen geweldloos weerbaar te maken. Men zal telkens uitgaan van de ervaringen van de cursisten. Deze reeksen worden begeleid door Pat Patfoort. De reeks voor de kleuterklas gaat door op de donderdagen 28 februari, 7, 14 en 21 maart 1991 in Elcker-Ik-Gent; die voor de lagere school op de woensdagen 27 februari, 6, 13 en 20 maart 1991 in VVKSM te Antwerpen, telkens van 20 tot ongeveer 23 uur. Kostprijs is 700 BF per reeks. Voor inschrijvingen en informatie kan men terecht bij:

Forum voor Vredesaktie
Van Elewijkstraat 35
1050 BRUSSEL
02/648.75.83

SPREKEN VOOR DE KAMERA

Elcker-ik Antwerpen herneemt de cursus 'Spoken voor de kamera (voor nieuwe sociale bewegingen)'. De bedoeling van de cursus is een training te geven in het kort en helder formuleren van maatschappelijk relevante boodschappen, ten behoeve van een TV-kijkend publiek. Met name hoe je moet spreken om goed over te komen. Er wordt concreet gewerkt, aan de hand van oefeningen, met kameraregistratie. De inhoudelijke kant wordt aangebracht door de deelnemers, de training gaat vooral in op technieken en vaardigheden (o.a. opwarming, stemtechniek, kamera-oefeningen, relaxatie). De oefeningen worden zo realistisch mogelijk opgebouwd: een perskonferentie, een interview voor Panorama, een gesprek in de Zevende Dag. De cursus richt zich vooral tot mensen die woordvoerder zijn van organisaties binnen de "nieuwe sociale bewegingen", en die de standpunten moeten verwoorden voor de mikrofoon of de kamera. Zowel deelnemers met als zonder ervaring zijn welkom. De cursus zal begeleid worden door Dirk Lesaffer (BRT-journalist) en kost je 2.000 BF (3 maaltijden inbegrepen). Interesse? Hou dan alvast de vrijdagen 8 maart (9.30u-21.30u) en 29 maart (9.30u-16.30u) 1991 vrij, maar contacteer snel eerst:

Moodge Karimi
Elcker-ik Antwerpen
Breughelstraat 31
2018 ANTWERPEN
03/218.65.60

ANTROPOSOFIE

Op steeds meer levensgebieden geeft de antroposofie antwoord op actuele vragen; denk maar aan de biologisch dynamische landbouw, de Rudolf Steiner pedagogie, de antroposofische geneeskunde, enz. Om de bron van deze werkgebieden te leren kennen, organiseert de Antroposofische Vereniging van Leuven een voordracht. Deze wordt gehouden door Bruno Skerath en is getiteld: "wat zegt de antroposofie over mens, wereld en kosmos?" De voordracht gaat door in Leuven (Groot Begijnhof 16) op dinsdag 12 maart 1991 om 20 uur. De bijdrage in de kosten beloopt 100 BF. Een foldertje over wat er reilt en zeilt als antroposofisch leven in Leuven kan je opvragen bij:

Antroposofische Vereniging
Leuven
Constant Meunierstraat 42
3000 LEUVEN
016/23.96.60

MILIEURAMA IS HET
MAANDBLAD VAN DE
BOND BETER
LEEFMILIEU

**Redactie
en administratie**
Bond Beter Leefmilieu
Luxemburgstraat 23/5,
B-1040 Brussel
tel.: 02/5140500

Jaarabonnement
500 BF te storten op
rek. nr. 001-1475409-18
van de *Bond Beter
Leefmilieu vzw*.
Steunabonnement:
1000 BF
Buitenland: 650 BF
Los nummer: 60 BF

**Hoofdredakteur en
verantwoordelijke
uitgever**
Lieve Grauls

Eindredakteur
Bart Boets

**Werkten mee aan dit
nummer:**
Bart Boets
Rik De Baere
Barbara De Coninck
Bert Eskens
Luc Goeteyn
Lieve Grauls
Luc Hens
Martine Langen
Bea Lootens
Paul Moriau (cartoons en
ontwerp schutblad)
Dirk Serneels
Luc Verhaegen
(omslagfoto)
Mauricette Van Houdt
Bruno Wens

Vormgeving
MIOS vzw,
Artesiestraat 25, 1000
Brussel, Tel. 02/513.32.60

Copyright
Overname van artikels
wordt aanbevolen,
mits bronvermelding.

UITERAARD WERD OOK
DEZE MILIEURAMA
GEDRUKT OP
KRINGLOOPPAPIER.

DOSSIER

100 JAAR BOEREN

DANIEL DEMBLON
JAN AERTSEN e.a.

De pers:

... een onthullend boek over de macht van de Boerenbond...

Leo Verschueren in De Morgen

De auteurs gaan na wiens belang de Boerenbond in feite verdedigt en tonen aan de hand van een aantal schrijnende voorbeelden aan dat dit niet steeds het boerenbelang is.

Antoon Wouters in De Standaard

Je kan dit boek bestellen bij de Bond Beter Leefmilieu, Luxemburgstraat 23/5 1040 Brussel. Tel. 02/514.05.00.

De prijs van het boek bedraagt **598 fr.** (excl. verzendingskosten). Abonnees Milieurama ontvangen 10% korting

De Boerenbond viert haar eeuwfeest.

De Boerenbond: vaak vervloekt door de enen, de hemel ingeprezen door de anderen. Met de jaren uitgegroeid tot één van de machtscentra van het land. Wat is het resultaat van 100 jaar landbouwbeleid voor de boer, de consument, het milieu?

Dit EPO-dossier schildert de Boerenbond als een efficiënt draaiend, rendabel bedrijf. Maar binnen die corporatie zijn er winnaars en verliezers. De winnaars? De agro-business, de bankiers. De verliezers? De middelgrote en kleine boeren.

Het boek sluit af met interviews met Sicco Mansholt en Jan Hinnekens

De auteurs:

Jan Aertsens is directeur van de ontwikkelingsorganisatie COOIBO.

Daniël Demblon is landbouwpublicist.

Luc Goeteyn is beleidsmedewerker van de Bond Beter Leefmilieu.

Geert Groessens is medewerker van de v.z.w. CRABE- (biologische landbouw).

Bogdan van Doninck is sociaal-wetenschappelijk onderzoeker.

EPO

DOSSIER

100 JAAR BOEREN